

FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ I PSICOLOGIA
GRAU D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

TREBALL DE FI DE GRAU

METODOLOGIES INCLUSIVES

Anàlisi del tractament de la inclusió i dels agents implicats en
una escola pública de Vila-Seca.

Realitzat per Ana Maria Monzón Cárabe

Tutoritzat per Pere Boluda López

Tarragona, 31 de maig de 2021

AGRAÏMENTS

Vull donar les gràcies a l'escola pública de Vila-Seca, per col·laborar en aquesta recerca i totes les persones que han participants en la investigació.

Al meu tutor, Pere, pel seu acompanyament, supervisió i ajut en tot el procés.

A la meva família, pel seu suport incondicional.

A les meves companyes, per acompanyar-me en aquesta experiència.

RESUM

Aquesta recerca mostra l'estudi i l'anàlisi del tractament de la inclusió en una escola pública de Vila-Seca i els diferents agents implicats en el procés. En primer lloc, es va fer una recerca bibliogràfica per tal d'elaborar el marc teòric, el qual recull les característiques i la definició del concepte "inclusió educativa", els factors que influeixen en aquest procés i quines metodologies es consideren inclusives.

Tot seguit, en el marc metodològic es descriu el procés de la investigació que s'ha dut a terme, l'anàlisi dels resultats i les conclusions extretes de tota la recerca. Així doncs, es van proposar tres objectius generals a assolir: entendre el concepte d'inclusió per part dels membres de la comunitat educativa, analitzar l'organització del centre en relació amb la inclusió dels alumnes amb necessitats educatives especials i desenvolupar un model teòric-metodològic de suport a les mestres d'educació especial.

Per donar resposta a aquests objectius generals, s'han plantejat objectius específics i s'han utilitzat diversos instruments per assolir-los: l'anàlisi documental, les entrevistes a les mestres d'educació especial i a la psicopedagoga de l'EAP, els qüestionaris a les famílies i el grup de discussió amb alumnes. Per fer aquesta recerca, s'ha utilitzat un enfocament metodològic mixt. Finalment, s'han analitzat totes les respostes obtingudes dels instruments per poder extreure les conclusions sobre els objectius plantejats.

En l'anàlisi de resultats i les conclusions, es mostra les percepcions que té la comunitat educativa sobre la inclusió, la tasca dels diferents professionals en aquest procés i els recursos, les estratègies i les metodologies que utilitza el centre en qüestió per afavorir la inclusió educativa. A l'últim, s'ha elaborat un model teòric-pràctic, el qual recull informació important de les bases teòriques que formen part d'aquesta recerca i aspectes més pràctics que es poden aplicar a l'aula, com els recursos i actuacions per part dels docents.

Paraules clau: Metodologies, inclusió, necessitats educatives especials, estratègies.

RESUMEN

Esta investigación muestra el estudio y el análisis del tratamiento de la inclusión en un colegio público de Vila-seca y de los agentes implicados en el proceso. Primero, se realizó una búsqueda bibliográfica para poder elaborar el marco teórico, donde se exponen las características y la definición del concepto “inclusión educativa”, los factores que influyen en este proceso y que metodologías se consideran inclusivas.

A continuación, en el marco metodológico se describe el proceso de la investigación que se ha llevado a cabo, el análisis de los resultados y las conclusiones extraídas de toda la investigación. Así mismo, se plantearon tres objetivos generales a alcanzar: entender el concepto de inclusión por parte de los miembros de la comunidad educativa, analizar la organización del centro en relación a la inclusión educativa y desarrollar un modelo teórico-practico de soporte a las maestras de educación especial.

Para dar respuesta a estos objetivos generales, se plantearon objetivos específico y se han utilizado diversos instrumentos para cumplirlos: el análisis documental, las entrevistas a las maestras de educación especial y a la psicopedagoga del EAP, los cuestionarios a las familias i el grupo de discusión con alumnos. Parra realizar esta investigación, se ha utilizado un enfoque metodológico mixto. Finalmente, se han analizado todas las respuestas obtenidas de los instrumentos para poder extraer las conclusiones sobre los objetivos planteados.

En el análisis de los resultados y en las conclusiones, se expresan las percepciones que tiene la comunidad educativa sobre la inclusión, el papel de los diferentes profesionales en este proceso y los recursos, las estrategias y las metodologías que utiliza el centre en cuestión para favorecer la inclusión educativa. Por último, se ha elaborado un modelo teórico-practico que recoge la información importante de las bases teóricas y los aspectos más prácticos que se pueden aplicar en el aula, como los recursos y las actuaciones por parte de los docentes.

Palabras clave: Metodologías, inclusión, necesidades educativas especiales, estrategias.

ABSTRACT

This research shows the study and analysis of the treatment of inclusion in a public school in Vila-Seca and the agents involved in the process. First, a bibliographic research was carried out to develop the theoretical framework, which sets out the characteristics and definition of the concept of "educational inclusion", the factors that influence this process and which methodologies are considered inclusive.

Moreover, the methodological framework describes the research process that has been done, the analysis of the results and the conclusions drawn from the entire research. In addition, three general objectives were achieved: to understand the concept of inclusion by members of the educational community, to analyse the organization of the school in relation to educational inclusion and to develop a theoretical-practical model to support the special education teachers.

In order to meet these general objectives, other specific objectives were proposed and several instruments were used to achieved them: documentary analysis, interviews with special education teachers and an EAP psycho- pedagogist, questionnaires to families and a discussion group with students. A mixed methodological approach was used to carry out this research. Finally, all the answers obtained from the instruments have been analysed to draw conclusions about the objective and the research.

The analysis of the results and the conclusions expresses the perceptions of the educational community about inclusion, the role of different professionals in this process and the resources, strategies and methodologies used by the selected school to promote educational inclusion. Finally, a theoretical-practical model has been elaborated, which collects important information from the theoretical bases and the most practical aspects that can be applied in the classroom, such as resources and actions performed by the teachers.

Key words: Methodologies, inclusion, special education needs, strategies.

ÍNDEX

1- INTRODUCCIÓ	6
2- MARC TÈORIC	7
2.1- Definició i característiques del concepte “inclusió educativa”	7
2.2 Factors que influeixen en el procés de la inclusió educativa.	12
2.3 Metodologies inclusives	16
3. MARC METODOLÒGIC	21
3.1 Punts de partida	21
3.2 Objectius de la recerca.	21
3.3 Descripció del context	22
3.4 Disseny de la investigació	24
3.5 Anàlisi dels resultats	26
3.5.1 Entrevistes	27
3.5.2 Grup de discussió	31
3.5.3 Qüestionaris	35
3.6 Temporalització	43
4. CONCLUSIONS	44
4.1 Conclusions de la recerca	44
4.2 Línies futures de la investigació	51
5. REFERÈNCIES	53
6. ANNEXOS:	55
ANNEX 1: PREGUNTES DELS INSTRUMENTS.	55
Preguntes qüestionaris famílies:	55
Preguntes entrevistes mestres d'educació especial:	57
Preguntes entrevista EAP:	58
Preguntes grup de discussió:	59
ANNEX 2: RESPOSTES DELS PARTICIPANTS	59
Entrevista a la psicopedagoga de l'EAP:	59
Entrevistes a les mestres d'educació especial	63
Transcripció de les preguntes i respostes del grup de discussió:	69

1- INTRODUCCIÓ

El document que es presenta a continuació és el treball de fi de grau, realitzat durant el quart curs del grau d'Educació Primària. L'elecció d'aquest estudi ha estat, en gran part, gràcies a les pràctiques realitzades entre els mesos de setembre i desembre d'aquest mateix curs 2020-2021. El centre escolar escollit per a realitzar les pràctiques és una escola de caràcter públic de Vila-Seca, per tant, l'estudi que es presenta es basa en aquest centre escolar, el qual està considerat Escola Nova 21 i utilitza metodologies innovadores i inclusives per a tots els seus i les seves alumnes, com ara treball per projectes, treball per espais i treball per racons, entre d'altres.

Durant els tres mesos de pràctiques, s'ha observat el funcionament de les diferents metodologies utilitzades pel centre i en com els i les alumnes les duen a terme. Amb tot, ha permès conèixer les característiques i els principis propis de cada metodologia i s'ha reflexionat sobre com aquestes metodologies afavoreixen a la inclusió dels alumnes. A més a més, el fet de realitzar la menció d'atenció a la diversitat ha estat un factor motivador per escollir el tema en concret de l'estudi i per dur a terme aquesta recerca.

L'objectiu general del treball és analitzar les metodologies inclusives del centre, tenint en compte els recursos que ofereix l'escola per afavorir la inclusió i els diferents agents implicats en aquest procés, com ara les mestres d'educació especial, els i les alumnes del centre i les seves famílies, entre d'altres. Per assolir aquest objectiu, s'ha creat un grup de discussió amb un petit grup d'alumnes de l'escola i s'han respost qüestionaris per part de les famílies que formen part de la comunitat educativa. A més a més, s'han realitzat entrevistes amb diverses professionals de l'àmbit de l'atenció a la diversitat, com ara mestres d'educació especial i una psicopedagoga de l'EAP.

Així doncs, aquest treball està estructurat en diversos apartats. En el primer es recull tot el marc teòric necessari per realitzar les futures investigacions. Tot seguit es mostra el marc metodològic on es recullen tots els instruments utilitzats en la recerca: el grup de discussió amb els alumnes, les entrevistes als diferents professionals i les enquestes a les famílies. A partir de les justificacions científiques exposades en el marc teòric i de la recollida de dades dels diferents instruments, s'ha desenvolupat un model teòric-pràctic amb la finalitat de què serveixi de suport per a les mestres d'educació especial en la seva actuació a l'aula. Per acabar, a partir dels resultats obtinguts, s'extreuen les conclusions de la recerca en concret.

2- MARC TÈORIC

Aquest apartat recull tota la teoria extreta de la recerca bibliogràfica, el està format per tres capítols: les característiques i la definició del concepte “inclusió educativa”, els factors que influeixen en aquest procés i quines metodologies es consideren inclusives.

Capítol 1: Definició i característiques del concepte “inclusió educativa”

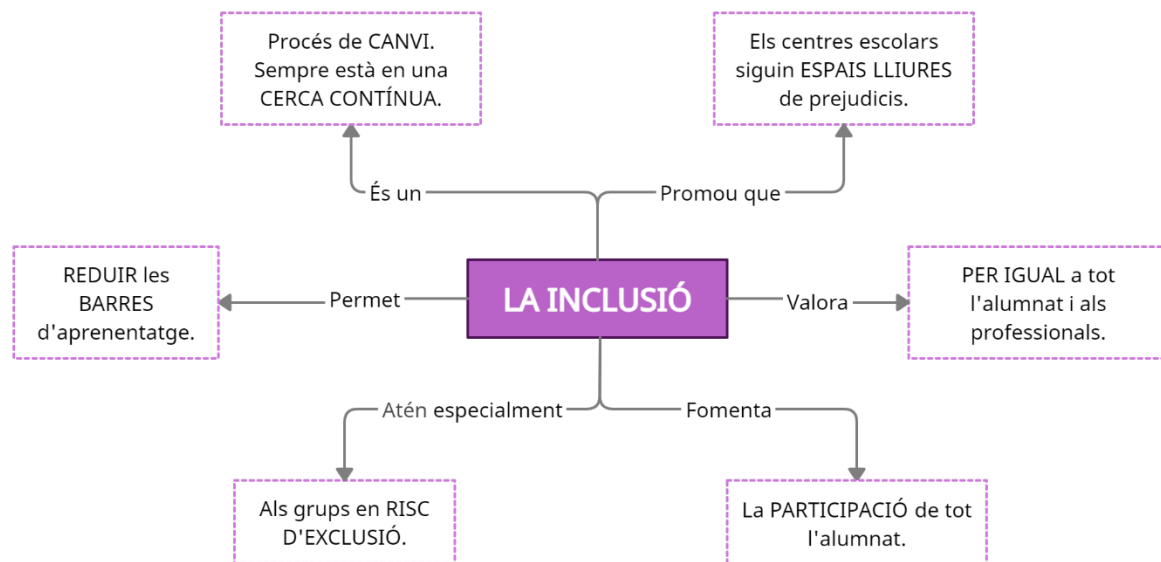
Al llarg del temps, la definició d'inclusió ha generat diverses reflexions per les nombroses teories i pràctiques diferents que es desenvolupen. Tot i això, avui dia es coneix la inclusió educativa com una educació de qualitat per a tots, basada a satisfer les necessitats individuals de cada alumne. Així mateix, totes les teories de la inclusió tenen un objectiu comú: construir pràctiques educatives basades en la igualtat, la cooperació i la participació.

Segons la UNESCO (2005), la inclusió es considera un procés per respondre a la diversitat de necessitats dels alumnes, amb la finalitat de promoure la seva participació en les tasques i de reduir l'exclusió en tots els àmbits, no només en l'escolar. A més a més, cal destacar que l'educació inclusiva estudia com es poden transformar els entorns d'aprenentatge i té com a objectiu construir una visió positiva de la diversitat, tot considerant-la un repte a assolir i no un problema a resoldre. Així doncs, la inclusió educativa permet oferir les mateixes oportunitats a tot l'alumnat, posant al seu abast tots els recursos i materials que necessitin.

Seguint amb aquesta definició, la UNESCO (2005) planteja quatre conceptes claus per acabar d'entendre el concepte d'inclusió. En primer lloc, determina que la inclusió és un procés, ja que sempre s'està en una cerca continua per tal de trobar les millors respostes a la diversitat i a les necessitats que aquesta comporta. En segon lloc, argumenta que la inclusió ha de reduir totes les barreres d'aprenentatge, per tal que tot l'alumnat tingui les mateixes oportunitats al llarg dels cursos escolars. Tanmateix, destaca que la inclusió ha d'estar relacionada amb els centres escolars, ja que han de ser espais lliures de prejudicis i acceptar la diversitat de l'alumnat. La inclusió educativa també ha d'estar directament relacionada amb la participació i els èxits dels alumnes, ja que aquests dos aspectes consideren a l'alumne el centre de l'aprenentatge i és el centre escolar i el sistema educatiu els que s'han d'adaptar a ell i no al revés. Per últim, manifesta que la inclusió ha d'atendre, especialment, a aquells alumnes que estiguin en risc d'exclusió, ja sigui per baix rendiment, per factors socials o per discapacitat. Aquests, han d'estar sempre ben atesos i atendre totes les seves necessitats per evitar l'abandonament escolar i afavorir la seva participació i rendiment en l'escola.

Aquests quatre conceptes es veuen recolzats pels autors Booth i Ainscow (2002), ja que en el seu estudi estan argumentats. A més a més, en destaca uns altres, com per exemple valorar a tot l'alumnat i a l'equip docent per igual, sense menysprear a ningú. També destaquen que la inclusió implica construir una comunitat educativa des de l'educació en valors i la relació entre les famílies i l'escola.

D'altra banda, Ainscow, Booth, i Dyson (2006) defineixen l'educació inclusiva com un procés de millora i innovació per promoure l'aprenentatge, la participació de tots els alumnes. A més a més, presenten diferents perspectives que cal tenir en compte per definir la inclusió educativa. La primera d'aquestes és relacionar la inclusió amb l'atenció cap als alumnes amb necessitats educatives especials, ja que aquestes solen ser un grup d'exclusió escolar. En la mesura que sigui possible, els i les alumnes amb necessitats educatives especials han d'estar matriculats en escoles ordinàries i són elles i el sistema educatiu qui s'ha d'adaptar a aquest alumnat. En relació amb aquesta idea, entenen la inclusió com a eina per atendre als grups de risc d'exclusió i abandonament escolar. Com s'ha esmentat anteriorment un d'aquests grups són els alumnes amb necessitats educatives especials, però també hi ha d'altres, com ara alumnes de famílies sense recursos econòmics o alumnes nouvinguts.

Il·lustració 1: Esquema de les definicions del concepte d'inclusió. Font Pròpia.

Tal com indicia Verdugo (2009), el desenvolupament de la inclusió educativa implica una anàlisi continu de les diferents pràctiques educatives i dels processos d'ensenyament i aprenentatge. Així doncs, la inclusió s'ha d'entendre com un procés de canvi i és necessari revisar i realitzar les accions necessàries de millora en totes les tasques educatives. Perquè la inclusió sigui eficaç, cal tenir en compte un seguit d'elements essencials per dur a terme aquest procés, com per exemple planificar i desenvolupar tots els processos educatius per tal de definir les prioritats i els avenços progressius que es donen a terme. També cal una bona avaluació contínua que permeti observar els resultats i, a partir d'aquestes, fer les millores pertinents i extreure quines estratègies afavoreixen positivament als processos educatius.

El paper de les escoles en relació amb l'educació inclusiva és fonamental, ja que han d'oferir un seguit de recursos i emprar una sèrie de metodologies que permetin la participació de tot l'alumnat i cap nen o nena es quedi al marge dels seus companys.

En l'àmbit de la inclusió cal tenir en compte, el terme “una escola per a tothom” el qual neix en el 1990 per part de les Nacions Unides i es va crear amb la idea de garantir l'accés a tots els nens i nenes a l'educació de qualitat. Perquè això sigui possible, és necessari crear entorns d'aprenentatge en el qual es fomenti l'autoestima positiva, la participació dels alumnes, la companyonia i el respecte cap als altres. Així doncs, la inclusió ha d'eliminar totes les barreres que impedeixin una escola per a tots i totes (UNESCO, 2005).

El Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, desplega la Llei 12/2009 per donar continuïtat a les accions basades en els principis d'inclusió, normalització, escola per a tothom, sectorització de serveis i atenció personalitzada. Tanmateix, aquesta Llei exposa la necessitat d'adaptar l'activitat educativa per tal d'atendre a la diversitat de l'alumnat i fomentar la igualtat d'oportunitats.

Aquest Decret estableix un nou mar de referència per tal que tots els centres del Servei d'Educació de Catalunya i la comunitat educativa puguin avançar en la formació d'alumnes compromesos, crítics i actius en el desenvolupament just i solidaris en la societat.

Assolir l'objectiu d'aquest Decret afavoreix la continuïtat d'un procés iniciat fa dècades, en el qual és essencial el diàleg i la implicació de tots els col·lectius que poden millorar la qualitat de l'educació, com ara els professionals educatius, els equips directius, els alumnes i les seves famílies. Si se'n fa un treball cooperatiu, es podrà construir uns entorns educatius que ofereixen expectatives d'èxit a tots els alumnes, dins d'un marc inclusiu.

El Decret consta d'un preàmbul, en el qual s'exposen els referents normatius i conceptuals de l'educació vigent i els diferents directius establertes per organismes oficials, i cinc capítols

En el primer capítol es defineix el concepte d'atenció educativa i les funcions de l'Administració educativa i dels centres educatius.

El segon capítol es centra en l'atenció educativa a l'alumnat, tot establint les mesures i els suports que permeten organitzar els recursos i l'actuació educativa i es detalla la detecció i l'avaluació de les necessitats educatives especials. Amb tot, el Decret 150/2017 vol garantir que tots els centres siguin inclusius i regular l'atenció educativa de tot l'alumnat, mitjançant l'establiment de criteris per l'organització dels centres a l'hora d'atendre la diversitat, tot oferint mesures i suports de diferent intensitat: universals, addicionals i intensius. Les mesures i suports universals són aquelles accions preventives i proactives i van adreçades a tots els alumnes i en tots els contextos, les mesures i suports addicionals són accions flexibles, temporals i preventives que tenen una acció específica en els aprenentatges i, per últim, les mesures i suports intensius són aquells que es planifiquen pels alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu que són: els alumnes amb necessitats educatives especials, els alumnes amb necessitats educatives derivades de situacions econòmiques i socioculturals especialment desfavorides, els alumnes amb risc d'abandonament escolar i els alumnes amb altes capacitats derivades de la superdotació intel·lectual.

En el tercer capítol es tracta tots els aspectes relacionats amb l'escolarització dels alumnes, el capítol quatre se centra en l'atenció educativa dels alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu als ensenyaments postobligatoris i de transició de la vida adulta i, per últim, el cinquè capítol exposa els serveis educatius i els recursos personals

El Decret 150/2017, de 17 d'octubre, recull el Disseny Universal per a l'Aprenentatge és un marc de referència per als professionals per crear processos d'ensenyament-aprenentatge que garanteixin les mateixes oportunitats d'aprenentatge a tots els aprenents. El principal objectiu de les pautes que proposen és promoure aprenents experts en els entorns educatius, eliminant tota mena de barreres que existeix quan s'accedeix a l'aprenentatge (Rose & Gravel, 2010).

El DUA presenta pautes que estan basades en coneixements pedagògics, neurocientífics i tecnològics, i estan formades per tres principis fonamentals.

El primer principi té com a finalitat proporcionar múltiples maneres de comprometre's, reflexionant així sobre el "per què" de l'aprenentatge. Els alumnes necessiten estar motivats per

aprendre i, perquè això sigui possible, s'han d'implicar al màxim en el procés de l'aprenentatge. Hi ha diverses opcions per aconseguir captar l'interès dels alumnes, i no a tots i a totes els motiva les mateixes coses, potser un alumne prefereix cada dia fer una activitat diferent mentre que un altre prefereix la rutina. Per aquesta raó, cal proporcionar diverses opcions per captar el seu interès, per mantenir l'esforç dels alumnes i per afavorir la seva autoregulació.

El segon principi té com a objectiu proporcionar múltiples maneres de representació, relacionant-se així amb el "què" de l'aprenentatge. Cada alumne té la seva manera per percebre i comprendre la informació, alguns se'ls fa més fàcil a través de suports visuals, a altres a través de suport auditiu i d'altres a través del text imprès. A més a més, s'ha de fer un èmfasi a aquells alumnes amb necessitats educatives especials, si a l'aula hi ha un alumne discapacitats visuals o auditiva o amb dificultats d'aprenentatge, per exemple, s'ha de tenir en compte quins recursos podem oferir per facilitar la seva comprensió. Així doncs, cal donar múltiples opcions per la percepció, pel llenguatge i els símbols i per a la comprensió.

El tercer principi té com a finalitat proporcionar múltiples maneres per a l'acció i l'expressió, per abordar el "com" de l'aprenentatge. Alguns alumnes tenen dificultats a l'hora d'expressar el que ja saben o a l'hora d'explorar un nou entorn d'aprenentatge, com ara els alumnes amb problemes mobilitat o els alumnes amb problemes en el llenguatge. Tanmateix, cal destacar que l'acció i l'expressió necessiten estratègies, pràctica i organització i cada alumne té la seva manera d'actuar, d'organitzar-se i de treballar. Per tant cal proporcionar diverses opcions per a la interacció física, per a l'expressió i comunicació i per a les funcions executives.

En definitiva, el DUA ajuda als docents a tenir en compte la variabilitat dels alumnes, tot abordant la flexibilitat en relació amb els objectius, a les metodologies, als materials i a l'avaluació per donar resposta a la diversitat de necessitats dels alumnes. Aquest marc de referència lluita contra els currículums inflexibles que estan dissenyats per atendre la mitjana imaginària i exclouen als alumnes amb diferents capacitats i que no corresponen amb aquesta "mitjana". Així doncs, el DUA promou un currículum que contempla totes les diferències entre l'alumnat i atén a totes les necessitats. A més a més, fomenta la creació de dissenys flexibles i personalitza-les per tal de respecta tots els ritmes d'aprenentatge dels diversos alumnes que estan a l'aula (Rose & Gravel, 2010).

A manera de síntesi, es pot determinar que una educació de qualitat és una educació inclusiva, la qual busca la participació de tots els alumnes i utilitzar estratègies i metodologies per reduir o eliminar les barreres de l'aprenentatge. Així doncs, una l'escola inclusiva ha de permetre que

alumnes diferents aprenguin junts i no ha d'excloure a ningú, ja que tots els alumnes tenen diferents característiques i el més normal és que, per sort, siguin tots diferents. Es tracta d'aprendre a viure amb aquesta diversitat i a aprendre d'ella i per la inclusió s'ha d'entendre com un dels principis bàsics de l'educació i de la societat.

Capítol 2: Factors que influeixen en el procés de la inclusió educativa.

Hi ha molts factors que influeixen en l'educació inclusiva, com ara les estratègies que utilitzen i com actuen els diferents professionals: els mestres tutors, els mestres especialistes i els mestres de suport, entre d'altres Tanmateix, les relacions alumne-professor també és un factor clau a tenir en compte en aquest procés, així com les diversitats de necessitats especials dels alumnes. A més a més, el concepte que poden tenir la comunitat educativa sobre la inclusió també influeix en el procés.

En primer lloc, Radford, Bosanquet, Webster, Peter i Blatchford (2015) proposen tres conceptes claus adreçats, principalment a l'aprenentatge dels alumnes amb necessitats educatives especials i, per tant han d'estar presents en les escoles inclusives. La primera d'aquestes és la funció reparadora, la qual implica resoldre un problema, corregir un error o superar una dificultat en les tasques educatives. Aquestes reparacions són freqüents en les aules, ja que suposen un repte pels alumnes i, de vegades, una resposta per part del professorat. En aquest cas, el mestre ha de ser una guia per a l'alumne, per tal d'orientar-lo en la tasca que està realitzant en aquell moment.

El segon concepte que destaquen és el suport, especialment a aquells alumnes que presenten dificultats d'atenció, dificultats d'aprenentatge o trastorns de la conducta. En aquests casos és interessant comptar amb un mestre d'educació especial o amb un mestre de suport a l'aula perquè poden atendre a l'alumne en qüestió d'una manera més propera i assegurar que segueixin les activitats com la resta dels seus companys i les seves companyes sempre que sigui possible. Així doncs, és important que tots els alumnes estiguin involucrats en el procés de l'aprenentatge, tot proposant activitats del seu interès per tal de no perdre la seva motivació a l'hora d'aprendre i afavorir la seva participació en les diferents activitats. A més a més, els alumnes han d'aprendre a controlar la seva frustració davant un problema o una situació nova per ells i elles i, en aquest cas, el mestre ha d'ajudar a reduir les sensacions negatives, com l'ansietat o l'estrès, que pot tenir l'alumne durant aquests moments.

En tercer lloc, el concepte que proposen és la resolució de problemes, on els mestres han d'oferir totes les estratègies i els recursos disponibles als alumnes. Quan l'alumnat veu que té diferents

eines al seu abast per a resoldre un problema, es veuen més motivats per trobar solucions per ells mateixos. D'altra banda, el mestre ha de ser capaç d'ensenyar totes aquestes estratègies als alumnes per tal que ells puguin utilitzar-les de manera autònoma i quan no hi hagi cap adult al davant, així es podrà afavorir la seva independència.

D'altra banda, i en relació amb els mestres de suport Webster i Blatchford (2013) afirmen que molts mestres de suport simplement actuen quan els alumnes amb necessitats educatives especials els criden. Així doncs, argumenten els i les mestres de suport no estan preparats per actuar sempre amb eficàcia, sinó que només ho fan quan un alumne mostra dificultats en una tasca. Avui dia, es creu necessari l'ajuda d'aquest mestre de suport a l'aula per ajudar als alumnes a aprendre a treballar de forma independent i autònoma, però és ben cert que l'ajuda dels mestres de suport comporta que l'alumne tingui més dependència d'un adult. Per tant, sempre que es disposi d'un mestre de suport a l'aula, aquest ha d'actuar per tal de desenvolupar l'autonomia de l'alumne, tot reduint el suport cap a l'alumne i deixar que ell sigui el responsable de la seva feina, així com de les decisions que ha de prendre en les tasques educatives.

Així doncs, és important que tot el professorat, incloent-hi els/les mestres tutors/es, els/les mestres especialistes i els/les mestres de suport busquin aquest mateix objectiu: afavorir l'autonomia dels alumnes. Un estudi de Radford, Blatchford, & Webster (2011) centrat en les classes de matemàtiques, mostra que quan un alumne realitza les activitats i té dificultats per trobar la resposta o resoldre el problema, el mestre especialista el guia i l'ajuda amb indicacions i pistes, mentre que el mestre de suport els diu directament la solució. Aquestes correccions directes en les quals es diu el resultat, no afavoreixen l'autonomia de l'alumne, ja que no pensen per ells mateixos en el com trobar la resposta al problema i tot el procés que això implica, en aquest cas.

L'estudi realitzat per Radford, Bosanquet, Webster, Peter i Blatchford (2015) demostra que existeixen factors que influeixen en la inclusió de l'alumnat. En primer lloc, quines són les estratègies que utilitza el mestre i com les aplica a l'aula. En segon lloc, quines oportunitats de participació crea el mestre en l'aula i en tercer lloc, el paper que realitza el mestre de suport a l'aula.

En aquest mateix estudi, s'ha observat que el fet utilitzar estratègies que permeten la retroalimentació o el *feedback* a l'hora d'avaluar, permet als alumnes conèixer quins continguts està assolint i quins no. A partir d'aquí, el mestre ha de guiar als alumnes per a què ells mateixos, de manera autònoma, superi les diferents dificultats en el procés d'aprenentatge per poder

construir el seu propi aprenentatge. Per tant, en aquest procés de retroalimentació és molt important la manera en la qual el mestre s'adreça als seus alumnes i com interactua amb ells i elles. Una bona intervenció per part del docent permetrà que l'alumne s'involucri i reflexioni sobre l'avaluació que està rebent en aquell mateix moment per tal de corregir els seus errors i millorar el seu treball. És important utilitzar eines que afavoreixin, sempre donant el temps que cadascú necessita i respectar tots els ritmes d'aprenentatge, ja que cada alumne té un de diferent.

Tant els mestres tutors, com els mestres d'educació especial i de suport, sovint han d'aprendre decisions importants respecte als alumnes amb necessitats educatives especials, ja que han de saber gestionar el suport que se'ls dona per tal que ells i elles estiguin motivats mentre estan treballant. Seguint amb l'estudi de Radford, Bosanquet, Webster, Peter i Blatchford (2015), s'indiquen quines estratègies són útils per a treballar quan hi ha alumnes amb necessitats educatives especials, tot i que es poden aplicar a tots als alumnes i considerar-les mesures universals, d'aquesta manera es fomenta la inclusió a l'aula. Una d'aquestes mesures és utilitzar el reforç positiu, el qual consisteix a destacar l'esforç, el treball o el bon comportament dels alumnes.

Segons un estudi d'Avramidis i Norwich (2002) hi ha alguns factors que poden influenciar les actituds dels docents cap als alumnes. Aquests autors descriuen quines variables específiques poden influir en l'acceptació de la inclusió dels alumnes amb necessitats educatives especials i aquestes són: el gènere del docent, l'edat i l'experiència, el nivell i el grau, la formació del docent i la relació professor-alumne.

En relació amb el gènere, alguns estudis destaquen que les mestres tenen un nivell més alt de tolerància cap a la inclusió i les necessitats educatives especials. Altres autors, en canvi, afirmen que el gènere no és una variable a tenir en compte i ser home o ser dona no implica tenir una actitud més o menys positiva envers els alumnes amb necessitats educatives especials.

En segon lloc, es destaca que l'edat i l'experiència dels docents influeixen en la seva actitud a l'hora de treballar. Alguns autors com Leyser, Kapperman i Keller (1994) afirmen que a menys edat del docent i, per tant, menys experiència professional, més accepten la inclusió. També és cert, que actualment hi ha més informació sobre com tractar a alumnes amb dificultats en l'aula que fa uns quants anys. A més a més, hi ha més cursos de formació, més recursos i més mestres de suport i educació especials en escoles ordinàries avui dia, tot i que encara falta més per aconseguir la màxima inclusió a totes les escoles. Aquest és un altre factor clau, la formació del mestre en relació amb els alumnes amb necessitats educatives especials, ja que, evidentment,

aquells mestres que tenen més coneixements i més recursos per treballar amb aquest alumnat, se senten més segurs i amb confiança a l'hora de treballar en comparació als mestres que no tenen tanta informació de com tractar-los.

En tercer lloc, en relació amb el nivell i el grau al qual pertanyen els alumnes, alguns estudis demostren que en la primària hi ha més preocupació per la inclusió de tot l'alumnat que a secundària. Això és a causa de que amb els més grans, els docents donen més importància als continguts que han d'ensenyar que a les necessitats dels alumnes. Així doncs, es destaca que per als mestres de la secundària pot suposar una dificultat comptar amb un nen o nena amb necessitats educatives especials perquè, evidentment, suposa una major organització i gestió del grup classe. No obstant això, els docents han d'estar preparats per abordar aquesta sèrie de situacions, en les quals es puguin ensenyar els continguts necessaris a tot l'alumnat, incloent-hi aquell que presenti dificultats.

La relació del docent amb l'alumne és un aspecte clau, ja que com més es treballi aquesta relació, més motivació i interès hi haurà per les dues parts. Si existeix bona relació del docent amb els seus alumnes, es crea un bon ambient de treball el qual fa que tot l'alumnat treballi en un entorn ple de confiança. Així doncs, els mestres han de ser una figura de confiança, seguretat per l'alumnat i, en definitiva, el tutor o a tutora és el mirall dels alumnes.

D'acord amb un estudi de Hunt i Goetz (1997) sobre l'educació inclusiva i les diferents metodologies que s'utilitzen en els centres, es destaquen tres grans grups de factors que intervenen en el procés de la inclusió. El primer grup de variables són les influències de l'entorn escolar, en segon lloc es troba les relacions entre els membres de la comunitat educativa i en tercer lloc estan els factors addicionals. En relació amb les influències externes, s'associen els aspectes del sistema educatiu i dels centres escolars, com per exemple un programa d'educació especial, com podria ser el DUA, els compromisos morals amb l'alumnat i el lideratge cooperatiu en el desenvolupament d'escoles inclusives que utilitzin les metodologies que afavoreixin al procés de la inclusió. A més a més, és necessari que planifiquin tots els recursos dels quals disposen per poder facilitar el treball dels docents i cobrir totes les necessitats de l'alumnat en l'aula.

Així doncs, és imprescindible una bona relació de treball entre els diferents membres que formen la comunitat educativa: docents, equip directiu, famílies, alumnes,... Per tant, cal una bona comunicació entre totes les parts implicades per tal d'afavorir aquesta relació. Les reunions amb les famílies i entre els docents és una bona eina per intercanviar tots aquells

aspectes que cal destacar, tant dels alumnes com de l'organització i el funcionament del centre escolar i així poder afavorir a l'aprenentatge i creixement personal de tot l'alumnat.

Seguint amb aquest concepte, cal destacar que aquí juga un paper molt important el coordinador o coordinadora de l'atenció a la diversitat. Ja que aquesta figura s'ha d'encarregar de detectar als alumnes amb necessitats educatives especials i organitzar totes les mesures i els recursos que disposa l'escola per tal d'utilitzar-los correctament a l'aula quan sigui necessari.

En tercer lloc en les variables addicionals, es descriuen tots aquelles estratègies per seguir avançant en el procés de la inclusió, com per exemple el fer de compartir experiències d'èxit, ja sigui entre els pares i mares dels alumnes o entre els mateixos docents del centre. Tanmateix, és interessant buscar persones que estiguin disposades a participar en estudis sobre la inclusió per tal de continuar investigant en aquest àmbit. Per últim, cal destacar que és important que els docents estiguin en una formació continua per tal de contribuir favorablement l'èxit dels alumnes i també és necessari el suport del sistema educatiu, tant en els alumnes, les seves famílies i en els centres educatius.

Giangreco, Dennis, Cloninger, Edelman, i Schattman (1993) van realitzar un estudi per investigar les percepcions que tenien els pares i les mares dels alumnes sobre la inclusió, concretament a aquells que tenint un company o una companya a l'aula amb necessitats educatives especials. Els resultats d'aquest estudi mostren que la majoria dels enquestats, dels pares i mares, afirmaven que els seus fills i filles se sentien còmodes quan interactuaven amb alumnes amb necessitats educatives especials a l'aula. Tanmateix, veien que aquesta oportunitat afavoria al creixement emocional i social dels seus fills i que havia estat una experiència positiva pels seus fills. A més a més se'ls va preguntar als alumnes que pensaven sobre tenir a l'aula a un alumne amb discapacitat i, la majoria, van estar d'acord en que es sentien còmode amb ell i van determinar que era un company més, com a qualsevol altre.

Capítol 3: Metodologies inclusives

Garner H. (1987) defineix la intel·ligència com “una habilitat per resoldre un problema o elaborar productes que siguin valuosos en una o més cultures”. Gardner proposa la Teoria de les Intel·ligències Múltiples per entendre la intel·ligència com un conjunt de capacitats que es poden millorar amb la pràctica. A partir d'aquesta teoria, defineix vuit intel·ligències, que són: la visual lingüística, la lògica matemàtica, la visual-espacial, la naturalista, la interpersonal, la interpersonal, la corporal i la musical. Totes aquestes són diferents i independents entre elles,

però són iguals d'important i necessàries per a la vida i estan presents en totes les persones, però combinades entre si de manera única i diferent en cadascú. (Gardner H. , 2001)

Tanmateix, Gardner afirma que el test de coeficient intel·lectual està enfocat a les intel·ligències lògica matemàtica i la visual lingüística, deixant tota la resta a banda. Per tant, aquests tipus de test només afavoreix a aquells alumnes que tenen èxit en aquestes dues intel·ligències i no a tot l'alumnat. Per evitar aquest fet, els docents han d'intentar utilitzar metodologies i promoure activitats que arribin a tots els alumnes i així treballar totes les intel·ligències a l'aula.

Aquesta teoria està directament relacionada amb la inclusió, ja que la teoria defineix que tothom és diferent i no tots aprenen de la mateixa manera ni al mateix ritme. Així doncs, si a l'aula es treballa la Teoria de les Intel·ligències Múltiples, s'estan tenint en compte les característiques individuals de cada alumne i es dona prioritat a què tots i totes aprenguin de manera significativa. Això permetrà treballar amb un model obert i flexible que permet l'adaptació a qualsevol realitat educativa, principi que defineix a les escoles inclusives.

Avui dia, algunes escoles treballen amb una gran varietat de metodologies actives i inclusives. Les metodologies actives afavoreixen la interacció entre els iguals, el treball cooperatiu, la participació de tot l'alumnat, l'anàlisi, la reflexió i la regulació sobre el mateix procés d'aprenentatge. El paper del docent en aquests tipus de metodologies és guiar a l'alumne. Així doncs, les metodologies actives i les metodologies inclusives estan directament relacionades i són complementàries, perquè totes dos busquen els mateixos objectius: arribar a tot l'alumnat, aconseguir la participació de tot l'alumnat i fomentar la seva autonomia.

Una de les principals metodologies actives és l'aprenentatge cooperatiu i, alhora, és una de les estructures més utilitzades en les aules inclusives. Aquest recurs permet que tots aprenguin junts, que tots els alumnes cooperin per aprendre i aprenguin a cooperar. No només es tracta de treballar en grup, sinó d'organitzar la classe en equips i, d'aquesta manera, s'evita qualsevol activitat individualista. Per contra, una estructura competitiva o individualista no es pot atendre a aquells alumnes amb més dificultats i és essencial un mestre de suport.

Tanmateix, l'aprenentatge cooperatiu es pot aplicar a l'aula a partir de diverses metodologies, les quals són inclusives. En primer lloc trobem la metodologia de l'aprenentatge basada en problemes (ABP), en la qual els alumnes són la part activa i són ells mateixos els que s'han d'organitzar per treballar, en aquest cas per resoldre un problema plantejat pel mestre. L'objectiu d'aquesta metodologia és que els alumnes, a partir d'un conjunt d'activitats i propostes de treball contextualitzades, l'alumnat aprengui a buscar, analitzar i utilitzar la

informació per prendre decisions sobre les possibles decisions. Per tant, l'estructura d'aquesta metodologia és completament contrària a les metodologies tradicionals, ja que en l'ABP primer se selecciona un problema, després es busquen les necessitats d'aprenentatge i es busca tota la informació necessària per trobar una solució. El paper del docent en aquesta metodologia és orientar i guiar als seus alumnes i és necessari que plantegi activitats que treballin de manera integrada els conceptes, els procediments i les actituds.

Una metodologia semblant a l'ABP, és el treball per projectes, però en aquesta es busca un producte final i no només una solució al problema. El treball per projecte també parteix d'un problema, el qual ha de ser prou motivador perquè els i les alumnes s'impliquin en el treball. Generalment, es procura que el projecte a realitzar estigui relacionat amb l'entorn dels alumnes, siguin aspectes del centre o del municipi de l'escola, com per exemple: participar en una campanya de donació de sang del municipi o construir un hort a l'escola. En aquesta metodologia, l'alumne ha d'investigar, planificar, descobrir, organitzar i explorar. De la mateixa manera que en l'ABP, l'alumne és el centre de l'aprenentatge el mestre ha de ser el guia i suport dels alumnes en tot el procés.

Tot seguit, una altra metodologia d'aprenentatge que afavoreix la inclusió educativa és l'aprenentatge dialògic, el qual considera l'aprenentatge a partir de la interacció entre la comunitat educativa. Així mateix, aquest aprenentatge es basa en el diàleg i en la interacció com a eines imprescindibles per afavorir la participació de tot l'alumnat, ja que promou l'ajuda entre els iguals a l'hora de dur a terme una activitat. Aquesta metodologia engloba diverses estratègies que s'utilitzen a l'aula per promoure aquest aprenentatge dialògic com per exemple: les comunitats d'aprenentatge, les tertúlies dialògiques, els grups interactius i les assemblees.

En primer lloc, les comunitats d'aprenentatge és un projecte innovador que permet la participació activa de tota la comunitat educativa en el procés d'aprenentatge: professorat, alumnes, famílies, voluntaris externs, entre d'altres. Les comunitats d'aprenentatge permeten que les escoles desenvolupin un model innovador i afavoreix la participació de les famílies en l'educació dels seus fills i filles. A més a més, un dels principals beneficis és que afavoreix i enforteix la relació família-escola i això provoca una disminució de l'abandonament i el fracàs escolar. Tanmateix, gràcies a les comunitats d'aprenentatge, es millora la convivència dels alumnes i es fomenten principis com la solidaritat, la cooperació, la participació,... Amb tot, les comunitats d'aprenentatge transforma el context i potencia la inclusió des de les diferents

capacitats de tots els alumnes, fomentant la participació i generant espais diversos i heterogenis per afavorir l'aprenentatge cooperatiu.

En segon lloc, les tertúlies dialògiques són considerades una actuació d'èxit pròpia de les comunitats d'aprenentatge. Aquesta dinàmica es basa en la lectura d'un text o llibre i, a partir d'aquí, a través del diàleg i les aportacions dels alumnes es parla d'aquesta lectura. L'objectiu és intercanviar les diferents opinions i reflexions i expressar les seves emocions i sentiments amb la resta del grup classe. Aquesta metodologia permet desenvolupar habilitats socials com la lectura, el respecte cap a la resta d'opinions, l'expressió i el diàleg igualitari, on totes les opinions són igual de vàlides i cap és més important que les altres. Generalment, el docent és el moderador en les tertúlies dialògiques per tal d'assegurar la participació de tot l'alumnat, ja que tots sempre tenen alguna cosa a expressar. A més a més, aquest recurs fa veure als alumnes que les diferències individuals dels companys i companyes són les que els aporta coneixement i aprenentatge, ja que tots els alumnes són diferents i això provoca la riquesa en la diversitat de l'aula.

En tercer lloc, una altra dinàmica pròpia de les comunitats d'aprenentatge són els grups interactius, considerats una forma flexible d'organització de l'aula. Aquesta estratègia millora l'aprenentatge i la convivència entre l'alumnat i la comunitat educativa, ja que a través dels grups interactius es promouen les interaccions. Tanmateix, es caracteritza per ser una organització inclusiva de l'alumnat en la qual el mestre disposa de l'ajuda de persones adultes, normalment voluntaris de la comunitat d'aprenentatge o altres professionals. Així doncs, els grups interactius aconsegueix desenvolupar l'educació en valors i treballar les emocions i els sentiments com l'amistat, el respecte i la companyia, entre d'altres. El docent ha de procurar que les agrupacions heterogènies que es realitzen a l'aula siguin heterogènies, en l'àmbit d'aprenentatge, de gènere i de cultura, per tal d'afavorir al màxim la diversitat de l'alumnat dins d'un mateix grup.

En relació a l'organització de l'aula, una altra estratègia que s'utilitza sovint en les escoles inclusives és l'assemblea. Aquest recurs és un acte cooperatiu que permet prendre decisions als alumnes sobre diferents aspectes de la seva vida escolar: organització, problemes entre els companys i companyes, propostes d'activitats,... Per tant, les assemblees estan basades en el diàleg i tot el que aquest comporta: saber escolar, respectar el torn de paraula, respectar totes les opinions, prendre decisions, entre d'altres. Així doncs, cal destacar que aquest recurs permet la participació de tot l'alumnat i afavoreix al desenvolupament de l'autonomia, millora les

relacions entre l'alumnat i promou la implicació dels alumnes en el procés d'aprenentatge, donant-los veu i protagonisme en aquest procés.

D'altra banda, el treball per espais també és una metodologia que s'utilitza en les escoles organitzades en comunitats d'aprenentatge. L'objectiu principal és crear espais d'aprenentatge que afavoreixin les relacions socials i permetin fomentar l'autonomia, la identitat personal i la confiança del mateix alumne. Cada espai està relacionat amb uns objectius o uns continguts a treballar i amb diverses propostes d'activitats, cosa que permet que cada alumne reguli el seu propi procés d'aprenentatge, respectant així tots els ritmes d'aprenentatge que hi ha l'aula.

Per acabar, cal destacar una sèrie de recursos que afavoreixen a la inclusió dels alumnes. Primerament, l'ús de les tecnologies digitals permet cercar recursos educatius amb la finalitat de facilitar el desenvolupament d'activitats d'ensenyament- aprenentatge, les quals seran més motivadores i captaran l'interès dels alumnes. A més a més, avui dia hi ha un ventall molt ampli d'activitats que es poden adaptar a les necessitats de cada alumne. En segon lloc, cal fer de l'aula un entorn organitzat, on els alumnes sàpiguen on poden trobar el material, i així afavorir la seva autonomia. A més a més, és interessant que en l'aula hi hagi informació sobre aspectes que estiguin treballant en aquells moments: continguts, informació relacionada amb el projecte,... No cal omplir l'aula en excés, però sí que és important que els alumnes puguin consultar diferents aspectes en l'aula quan ells considerin necessaris.

El fet d'aplicar totes aquestes metodologies i recursos a l'aula, afavorirà al desenvolupament de la inclusió i altres aspectes importants, com ara l'autonomia dels alumnes, la confiança en si mateixos o la relació entre els companys i companyes de l'aula.

3. MARC METODOLÒGIC

3.1 Punts de partida

Una vegada s'ha exposat tota la base teòrica dels diferents autors en el marc teòric, es vol concretar el marc metodològic. Per fer-ho, s'han establert uns objectius de recerca i s'han dissenyat instruments per tal d'assolir-los. Així doncs, a partir de les dades i de la informació recollida en el marc teòric, s'han establert les preguntes que conformen cada instrument d'aquesta recerca, concretament de les entrevistes, dels qüestionaris i del grup de discussió.

Tots els instruments s'han dut a terme en una escola pública de Vila-Seca, amb l'objectiu principal d'analitzar les metodologies inclusives que s'utilitzen. Així doncs, es vol conèixer l'opinió de les famílies i dels alumnes envers la inclusió, a partir de qüestionaris i un grup de discussió, respectivament. També es vol analitzar els recursos i les mesures inclusives que utilitza el centre, així com el rol que tenen les mestres d'educació especial en tot aquest procés, tot utilitzant entrevistes adreçades a aquestes professionals i, a banda, a una psicopedagoga de l'EAP (Equips d'assessorament i orientació psicopedagògica).

Amb tot, a partir de l'anàlisi dels resultats que s'extrauran dels instruments utilitzats i de la informació exposada en el marc teòric, es vol desenvolupar un model teòric-metodològic, en el qual es recullin els factors que afavoreixin la inclusió i el disseny d'estratègies que fomentin la participació i la inclusió de tot l'alumnat.

A continuació, s'exposen els objectius de recerca, la descripció del context on es realitza la investigació i, per últim, el disseny de la investigació, en el qual s'expliquen els instruments utilitzats i la metodologia emprada.

3.2 Objectius de la recerca

A continuació s'exposen els objectius que es volen assolir amb la recerca:

1. Entendre el concepte d'inclusió per part dels membres de la comunitat educativa.

Es vol analitzar quina és la visió que tenen les famílies i un petit grup d'alumnes sobre l'educació inclusiva.

1.1 Conèixer la percepció dels alumnes i de les famílies respecte a la inclusió en el context escolar. A partir de qüestionaris a les famílies i d'un grup de discussió amb alumnes del mateix centre, s'obtindran resultats que permetin estudiar i analitzar la seva percepció sobre la inclusió.

- 2. Analitzar l'organització del centre en relació amb la inclusió dels alumnes amb necessitats educatives especials.** A partir de la pròpia experiència de les pràctiques realitzades al centre i dels diversos documents del centre com el projecte educatiu de centre o el pla d'atenció a la diversitat, es vol conèixer com tracta la diversitat de l'alumnat.

2.1 Examinar els recursos del centre per afavorir la inclusió. Analitzar les metodologies que utilitza el centre i els recursos que proporciona a tot el seu alumnat.

2.2 Valorar el rol de les mestres d'educació especial. Conèixer el paper de les mestres d'educació especial i alguns aspectes importants com per exemple: quin vincle tenen amb l'alumnat, quins recursos ofereixen, com treballen amb la resta de mestres o com actuen davant la diversitat.

3. Desenvolupar un model teòric-metodològic de suport a les mestres d'educació especial. Després d'establir un marc teòric relacionat amb l'educació inclusiva i analitzar els resultats obtinguts dels diversos instruments, es vol dissenyar un model teòric-metodològic que serveixi de suport per a les mestres d'educació i, si s'escau, a tota la resta de professorat.

3.1 Determinar els factors que influeixen en la inclusió, dins del context escolar. A partir de coneixements teòrics i de les respostes de les entrevistes de les diferents professionals del món educatiu, s'establiran quins factors influeixen, tant positivament com negativament en el procés de la inclusió.

3.2 Proposar recursos que potenciïn la inclusió i la participació dels alumnes amb necessitats educatives especials a l'aula ordinària. Després d'analitzar els resultats de les entrevistes, els fonaments teòrics i l'observació en el centre educatiu en concret, es vol proposar estratègies, recursos i mesures que afavoreixen la inclusió i la participació de l'alumnat amb necessitats educatives especials dins de l'aula ordinària.

3.3 Descripció del context

La recerca i l'aplicació d'instruments, s'ha dut a terme en una escola pública de Vila-Seca, la qual forma part de la xarxa de l'Escola Nova 21 des del 2017. A més a més, el centre és Comunitat d'Aprenentatge i, per tant, no s'organitza per cicles sinó per comunitats d'aprenentatge i n'hi ha tres: petits, mitjans i grans. La comunitat de petits la formen els tres nivells de l'etapa d'infantil, P-3, P-4 i P-5, mentre que la primària es divideix en les altres dues

comunitats, la de mitjans formada pels tres primers nivells; 1r, 2n i 3r i la comunitat de grans pels tres nivells restants; 4t, 5è i 6è.

El motiu pel qual s'ha escollit aquest centre per a realitzar la recerca, és el conjunt de metodologies que l'escola utilitza. Aquestes són innovadores i fomenten la pedagogia activa, en la qual es considera a l'alumne el centre de l'aprenentatge. Així doncs, les metodologies que caracteritzen al centre són: el treball per projectes, el treball per racons i el treball per espais. L'objectiu principal que es vol aconseguir amb aquestes metodologies és desenvolupar alumnes autònoms, que en tot moment siguin conscients del seu procés d'aprenentatge, que preguin decisions per si mateixos i cerquin les seves pròpies estratègies per trobar solucions. En aquesta escola, es dona molta importància a l'aprenentatge basat en el joc, la investigació i les relacions intrapersonals i interpersonals i, a l'hora, fomenta l'autonomia, la identitat personal i la confiança d'un mateix.

D'acord amb el PEC (Projecte educatiu de centre) i tenint en compte que el centre treballa sense llibres de text, és essencial que totes les propostes didàctiques i les actuacions a l'aula segueixin els següents principis metodològics:

- Enfocament globalitzador de l'aprenentatge: els problemes, experiències i activitats han de ser treballades des d'una visió més global, ja que l'alumne es relaciona amb els altres i amb el seu entorn d'una manera global i manipulativa.
- Aprenentatges significatius: tot el que aprèn l'alumne ha de tenir un significat real, pràctic i del seu interès per tal de motivar-lo i, d'aquesta manera, serà més fàcil d'assimilar.
- Enfocament personalitzat: cal tenir en compte que tots els nens i nenes del centre tenen un ritme diferent d'aprenentatge, per tant totes les activitats han de ser flexibles i s'han de poder adaptar a les necessitats dels alumnes.
- Socialització i convivència: les activitats que es realitzen a l'escola fomenten l'adquisició d'hàbits saludables. D'aquesta manera es potencia la resolució de problemes quotidians i el respecte de les normes de convivència en diferents entorns, com en l'escola, en l'aula, entre companys...
- Metodologia activa i vivencial: els i les mestres tenen un paper molt important en l'aprenentatge dels alumnes, són el fil conductor de les experiències que els infants viuen a

l'escola. Per tant els i les mestres han de saber els interessos dels seus alumnes per tal d'afavorir la participació activa.

➤ Optimització dels espais: s'ha d'aprofitar tots els racons de l'escola i optimitzar-los al màxim per tal de crear espais pedagògics que ofereixen aprenentatges diversos.

➤ Col·laboració amb les famílies: L'escola és una comunitat d'aprenentatge, per tant les famílies participen activament en l'aula i en l'organització del centre i és gràcies als voluntaris que l'escola funcioni com ho fa avui dia.

3.4 Disseny de la investigació

Per realitzar la recerca, s'ha aplicat quatre instruments diferents: l'anàlisi documental, grup de discussió, qüestionaris i entrevistes. Totes les preguntes dels diferents instruments es poden trobar als [annexos](#). Aquests instruments s'han aplicat a diferents subjectes, que s'expliquen a continuació.

Per dur a terme l'anàlisi documental es van destinar els primers mesos de la recerca a investigar quins autors i quines teories podrien formar part del marc teòric d'aquesta recerca. A més a més s'ha realitzat a partir dels documents del centre com el PEC (Canaleta, 2016) i marcs de referència com la DUA o el decret d'inclusió. A partir de la d'aquests documents i de la recerca dels autors, s'ha redactat el marc teòric, necessari per definir les preguntes entrevistes i els qüestionaris i, evidentment, per crear la base teòrica que recolza aquesta investigació. D'altra banda l'anàlisi d'aquests documents ha permès conèixer el funcionament del centre, així com les metodologies que es duen a terme i els recursos que utilitzen per cobrir les necessitats dels alumnes.

En relació amb el grup de discussió s'ha fet amb un petit grup, de 6 alumnes, de 3r de primària. Aquest grup era heterogeni, ja que estava format per tres nenes i tres nens i dues d'aquestes presentaven necessitats educatives especials: un era un nen nouvingut i tenia dificultat amb la llengua i amb la relació amb els seus companys i l'altre presentava altes capacitats.

Els qüestionaris s'han realitzat a algunes famílies del centre, concretament d'aquelles que tenen fills a la comunitat de mitjans, alumnes del primer, segon i tercer nivell de primària. Aquesta selecció es deguda a que les pràctiques realitzades aquest mateix curs en el centre en concret, es va fer amb els alumnes de la comunitat de mitjans. D'aquesta manera, es relaciona les famílies d'aquestes alumnes amb la pròpia experiència de treballar amb els mateixos alumnes i, a l'hora, com treballen i quines metodologies utilitzen en aquests nivells. Consta de 13

preguntes en total, 10 d'aquestes tenen 5 possibilitats de resposta (sent 1 totalment desacord i 5 totalment d'acord), 2 preguntes són de múltiple resposta i la restant de resposta única.

Per últim, les entrevistes s'ha realitzat a dues mestres d'educació especials del centre i a una professional de l'EAP, concretament amb una psicopedagoga, que treballa amb el centre.

En aquesta taula es pot observar a qui s'apliquen aquests instruments, els objectius que es volen assolir a partir d'aquests i amb quins objectius, els quals s'han redactat en un [apartat anterior](#), estan relacionats:

INSTRUMENTS	A QUI S'APLICA?	OBJECTIUS DE L'INSTRUMENT	OBJECTIUS DEL TREBALL
Anàlisi documental	Documents del centre: PEC, Pla d'atenció a la diversitat, Plans individualitzats, Decret inclusió, DUA.	Analitzar les diferents metodologies i estratègies que el centre aplica per atendre als alumnes amb NEE.	2, 2.1, 3.1.
Qüestionaris	Famílies de la comunitat de mitjans.	Conèixer quina percepció tenen les famílies en relació amb la inclusió del centre i sobre les metodologies que aquest utilitza.	1, 1.1, 2.1.
Entrevistes	Membre de l'EAP	Recollir els diversos factors que afavoreixen la inclusió en el centre.	2, 2.1, 2.2 , 3, 3.1, 3.2.
	Mestres d'educació especial	Conèixer el paper de les mestres d'educació especial amb els alumnes amb NEE.	
Grups de discussió	Petit grup de 6 alumnes de 3r de primària.	Conèixer quina percepció tenen els alumnes en relació a la inclusió del centre.	1, 1.1

Taula 1: Relació entre els instruments, els participants i els objectius dels instruments i de la recerca.

L'enfocament metodològic d'aquest treball és mixt, ja que s'utilitza tant la metodologia qualitativa com la quantitativa. La recerca qualitativa té lloc quan s'analitzen els resultats de les entrevistes, del grup de discussió i de l'anàlisi documental, ja que les dades que s'extreuen no són mesurables. Les preguntes de les entrevistes i les del grup de discussió tenen com a objectiu comprendre les opinions dels participants i són preguntes obertes que es fan a una petita mostra. D'altra banda, la investigació quantitativa té lloc quan s'analitzen les respostes dels qüestionaris, ja que a partir d'aquestes podem saber quantes persones pensen d'una manera o d'una altra, per tant, podem mesurar el nombre de persones que està d'acord o en desacord amb cada resposta. Les preguntes del qüestionari són preguntes tancades dirigides a una gran mostra i, amb els resultats que s'obtindran, podrà fer una anàlisi estadística en funció de la puntuació que els participants donen a cada resposta.

Muñoz (2013) defineix que la metodologia mixta permet integrar la metodologia qualitativa i quantitativa en un mateix estudi, amb la finalitat d'aconseguir una major comprensió de la recerca. L'autor proposa cinc justificacions per combinar les metodologies quantitatives i qualitatives, que són: la iniciació, la complementarietat, el desenvolupament, l'expansió i la triangulació. En primer lloc, en la iniciació afirma que l'ús de la metodologia mixta permet crear noves hipòtesis, tot trobant noves perspectives i reformulant les preguntes i les respostes obtingudes amb un altre mètode. En segon lloc, parla de la complementarietat, ja que la recerca mixta té la finalitat d'elaborar, millorar i aclarir els resultats d'un mètode recolzats amb els resultats obtinguts de l'altre mètode. En tercer lloc, el desenvolupament, destaca que el mètode mixt utilitza els resultats d'un mètode per ajudar a desenvolupar l'altre mètode. En quart lloc, en l'expansió destaca l'objectiu de la investigació mixta per ampliar l'abast de la recerca. Per últim, defineix la triangulació com el fet de corroborar els resultats a partir de diversos mètodes, en aquest cas el qualitatiu i el quantitatiu. (Muñoz, 2013)

3.5 Anàlisi dels resultats

Les entrevistes es van realitzar via *online*, ja que ha estat molt difícil quadrar horaris amb les professionals, així que es va decidir passar-les per correu electrònic. D'altra banda, les preguntes i respostes que van sorgir amb el grup de discussió es van enregistrar. Així doncs les respostes de les entrevistes i la transcripció de l'enregistrament de respostes del grup de discussió es troben a [l'annex 2](#).

3.5.1 Entrevistes

Com ja s'ha explicat anteriorment, s'han realitzat tres entrevistes a dos perfils professionals educatius diferents: una entrevista a una psicopedagoga de l'EAP i dues entrevistes a dues mestres d'educació especials. L'anàlisi de les respostes es farà de manera simultània, ja que la majoria de preguntes es repeteixen en els dos tipus d'entrevista, amb l'objectiu de comparar les respostes.

A la pregunta de què és per a elles la inclusió educativa, les tres professionals van respondre gairebé el mateix. Destaquen que és un procés a través del qual s'atenen les necessitats de tot l'alumnat, tot oferint els recursos i les mesures pertinents a cada alumnat "L'educació és inclusiva quan s'atenen les necessitats de tots els alumnes, quan l'escola s'adapta a les característiques individuals per poder oferir les mateixes oportunitats educatives a tots els nens i nenes" (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021). La psicopedagoga de l'EAP cita al pedagog Pere Pujolàs, per definir la inclusió educativa com "és fer que a l'escola puguin aprendre junts alumnes diferents, tant si són molt diferents com si tan sols" (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d'abril de 2021).

Tot seguit, expressen la seva opinió sobre si els pares, mares i la societat en general saben realment que vol dir inclusió. Les mestres d'educació especial creuen que les famílies que tenen fills o filles amb necessitats educatives especials, són les que més entenen sobre el significat de la inclusió, una d'elles destaca: "Crec que les famílies que són més conscients i que sobretot valoren la inclusió a l'escola són aquelles que viuen un cas proper; famílies amb un fill o filla amb NESE o amb un cas del seu entorn proper" (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021).

Seguint amb aquesta idea, la psicopedagoga expressa que "tampoc s'explica el que és l'educació inclusiva a les famílies ni a la societat en general. Trobem famílies molt indignades perquè es proposa l'escolarització del seu fill o filla en una escola d'EE i també trobem famílies que no volen cap altra opció que no sigui un centre d'EE. Aquesta paradoxa parla bé de la manca de coneixement que la societat disposa sobre els models educatius vigents" (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca 5 d'abril de 2021). Tot seguit, fa una relació entre la societat i l'educació inclusiva, exposant que "se'ns omple la boca amb l'educació inclusiva, però aquesta ha de tenir també un correlat en el món laboral i jo no veig massa sortides laborals "ordinàries" per als nostres alumnes amb dificultats... Una educació inclusiva necessita d'una societat inclusiva i ambdues són processos que es van desenvolupant amb el

temps més que llocs estàtics des dels que actuar” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d’abril de 2021).

A més a més, la psicopedagoga de l’EAP creu que la societat no és conscient de què significa el procés d’inclusió i, de fet, creu que “els propis docents tenim idees molt diferents sobre el que és o no és inclusiu” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d’abril de 2021).

A continuació es pregunta quins factors creuen que afavoreix la inclusió i quins no l’afavoreixen. Les tres professionals de l’educació estan força d’acord en les dues preguntes. En primer lloc, destaquen que la formació de professorat i les metodologies inclusives afavoreixen el procés d’inclusió. La professional de l’EAP expressa: “En diria molts, però em sembla fonamental la formació del professorat. No entenc com es pot implementar un model educatiu complex com l’inclusiu sense una formació del professorat de qualitat, obligatòria i dintre de l’horari laboral docent” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca 5 d’abril de 2021). Tanmateix, una mestra d’educació especial diu que “Les metodologies que utilitza el centre, la formació del professorat i les mesures i recursos que proporciona el centre” (Mestra d’educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d’abril del 2021).

D’altra banda, afirmen que la manca de formació, les metodologies tradicionals i les crisis socials que dificulten la creació d’un entorn favorable, no afavoreixen la inclusió. Una mestra d’educació especial afirma que són les “metodologies tradicionals en les quals es demana el mateix a tots els alumnes i s’espera que tots responguin per igual i atendre els alumnes amb necessitats educatives especials sempre fora del seu grup classe” (Mestra d’educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d’abril del 2021). Mentre que la psicopedagoga destaca que “les situacions de crisis socials que encadenem des de fa més d’una dècada dificulten molt la creació del clima social necessari per dotar de recursos inclusius els centres escolars. La manca de formació del professorat de qualitat dificulta molt aquest procés” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca 5 d’abril de 2021) .

Seguint amb les preguntes de les entrevistes, es demana que exposin quins beneficis o quins aspectes negatius suposa tenir diversitat a l’aula. Per respondre a aquesta qüestió, la professional de l’EAP, afirma que “la diversitat a l’aula és una mostra de la diversitat que existeix en la societat. Les aules diverses són espais que recreen la composició real de la nostra societat. I en aquests espais es desenvoluparan conflictes i dificultats que després trobarem en el dia a dia” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca 5 d’abril de 2021). A més a més, les mestres d’educació especial destaquen que “Tots els alumnes són diversos i penso que

l'escola, i les aules, han de ser un reflex del món, i la realitat és que tots som diferents" i que "Això els ajudarà, en el seu futur, a l'hora d'enfrontar-se a la realitat de la societat, on tots som diferents i això ens aporta una riquesa cultural que hem de valorar" (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021).

A continuació, l'entrevista se centra en l'escola pública en la qual es realitza aquesta recerca i es pregunta per quines estratègies i metodologies utilitza el centre per afavorir la inclusió. Les professionals destaquen les metodologies que afavoreixen la participació de l'alumnat, com la metodologia per espais o el treball per projectes: "L'escola utilitza metodologies inclusives que sempre busquen la participació de tot el grup classe" (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d'abril del 2021).. Una mestra d'educació especial destaca que "La metodologia del treball per microespais afavoreix molt la inclusió. L'aula es divideix en petits espais i els infants decideixen en quin espai volen anar (tot i que passen per tots, poden triar la seva ruta). En aquest espai troben una proposta al voltant d'un tema de treball i, aquesta proposta es presenta en 5 nivells de dificultat. Cada infant tria quin nivell de dificultat realitza, sempre amb la guia de la mestra" (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021).. Una mestra d'educació especial també destaca que "l'atenció que realitzem les mestres d'educació especial sempre és dins les aules, de manera que acompanyem als infants en la tasca que està realitzant tot el grup o en realitzem una altra, però sempre dins el grup de referència" (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021).

A més a més, la dinàmica de les comunitats d'aprenentatge i la utilització de tots els espais del centre, són una estratègia que afavoreix positivament la inclusió: "La disposició en comunitat d'aprenentatge també afavoreix la distribució de l'alumnat en funció dels seus interessos i capacitats, més que en les distribucions de les classes per grups d'edat" i "la utilització de tots els espais del centre - i no solament les aules- com espais educatius afavoreix dinàmiques inclusives, treball en petits grups cooperatius i estratègies diferenciades al mateix temps per als diferents grups". Per acabar la seva aportació a aquesta pregunta, la psicopedagoga destaca que "totes les metodologies es basen en el Disseny Universal de l'Aprenentatge, és a dir, dirigir les propostes de l'aula pensant en tota la seva complexitat i diversitat: el treball per projectes, les metodologies participatives, les activitats multinivell... (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d'abril de 2021).

Amb tot, es pregunta a les mestres d'educació especial si consideren que aquestes metodologies són realment inclusives i quins resultats tenen sobre els alumnes. Una de les mestres destaca que “són metodologies inclusives i que funcionen, però penso que caldrien més especialistes per poder atendre a tots els nens que ho necessitin en el seu grup de referència” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021). i l'altra “els resultats sobre l'alumnat són positius, però de vegades això no és suficient i es necessita un professional d'educació especial a l'aula o aplicar altres mesures en aquells alumnes que ho necessitin” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d'abril del 2021). Amb relació a aquesta qüestió, es pregunta a la psicopedagoga si veu diferència entre les metodologies alternatives i les tradicionals: “la diferència està en el sentit últim del procés d'ensenyament-aprenentatge. Quan les metodologies estan dirigides a l'assoliment d'un currículum preestablert invariable, la diversitat és molt difícil que pugui ser considerada un valor, perquè sempre podrà suposar un “lastre” per als resultats obtinguts pel grup” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d'abril de 2021).

Els recursos i metodologies que utilitzen les mestres d'educació especial en el centre, depenen de cada alumne i les necessitats educatives que presenta. Però sempre intenten crear rutines per tal d'organitzar l'entorn de l'alumne “Sempre s'intenta organitzar l'entorn de l'infant: ajudar-lo a preparar el material, que sigui conscient d'on són les seves coses, crear rutines, entre d'altres. També és molt important l'acompanyament en l'aula” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d'abril del 2021). L'altra mestra també destaca que “Estructurar els horaris, els espais, les tasques i les rutines amb pictogrames i ajudar als alumnes a organitzar-se i saber què ha de fer, en general, és un recurs que funciona molt sovint” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021).

Ara que ja es coneix que és per a les entrevistades el seu procés d'inclusió i com treballen per afavorir-la, es pregunta quina tasca tenen els diferents professionals de l'educació en el procés de la inclusió. En primer lloc, els centres han d'establir un pla d'atenció a la diversitat que “que sigui planificat, acurat i veritablement útil per tal de fomentar aquesta inclusió” i els centres han de fomentar la inclusió a l'escola, les metodologies i la gestió dels recursos que ho permetran”. D'altra banda, els docents han d'adaptar-se a la realitat i atendre a les necessitats de l'alumnat: “els mestres han de ser conscients de la diversitat i programar d'acord amb totes les necessitats que hi ha a l'aula, amb l'ajuda de les mestres d'educació especial” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021)

Tot seguit, es pregunta a les mateixes mestres d'educació especial quina es la seva tasca en el procés de la inclusió. Ambdues estan d'acord en què han d'atendre als alumnes, cobrir les seves necessitats i ajudar als mestres a detectar les necessitats i adaptar els aspectes que siguin necessaris: “Atendre als alumnes amb necessitats educatives especials per tal de desenvolupar la seva autonomia, la seva responsabilitat i el seu procés d'aprenentatge de la millor forma possible”, “acompanyar els infants en el seu creixement, trobant les maneres que li permeten aprendre i conviure a l'escola” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d'abril del 2021) i “ajudar als tutors a l'hora de detectar possibles necessitats o de posar en marxa actuacions per respondre a aquestes necessitats” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021). Una mestra conclou dient que la seva tasca és “vetllar perquè els alumnes que tenen unes necessitats més específiques puguin seguir creixent, igual que els seus companys” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021).

Per acabar l'entrevista, es pregunta a les mestres d'educació especial quins consideren que és el principal repte que tenen a assolir com a professionals de l'educació especial. Totes dues coincideixen: “Cobrir les necessitats de l'alumnat amb els recursos del centre. Moltes vegades aquests recursos no són suficients i hem de treballar conjuntament, tot l'equip de professionals, per treure el màxim profit als recursos que disposem” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021) i “hi han infants que, per les seves necessitats, requereixen de força acompanyament i sovint les escoles no tenim prou recursos, sobretot personals, per poder atendre'ls a tot” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021).

A l'últim, es qüestiona a la psicopedagoga de l'EAP sobre que creu que hauria de millorar en el sistema educatiu perquè les escoles fossin més inclusives: “La millora de la formació del professorat, una connexió més fluida amb la societat, la dedicació dels recursos materials i personals necessaris. L'optimització dels recursos disponibles, la reducció dels aspectes burocràtics que alenteixen i dificulten la resolució efectiva de problemes” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d'abril de 2021).

3.5.2 Grup de discussió

El grup de discussió el van conformar sis alumnes de 3r de primària i es van tractar aspectes relacionats amb la inclusió i la diversitat. L'objectiu principal era que conèixer què en pensaven

sobre aquests dos temes i, més concretament, quina sensació tenien els dos alumnes que presentaven necessitats educatives especials: si es sentien diferent a la resta, si els tractaven diferent, etc.

Per introduir el tema, els alumnes van visualitzar un vídeo (https://youtu.be/DBjka_zQBdQ) el qual tracta la inclusió, fent veure que una figura quadrada no podia entrar per una porta que era rodona. Tot seguit, es fa veure que el que ha de canviar és la porta i no la figura, en aquest cas.

Cal destacar, doncs, que aquesta idea de què la persona no ha de canviar, va sorgir de seguida entre l'alumnat que estava present, ja que alguns d'ells van expressar el següent en quant se'ls va preguntar què havien entès del vídeo:

“El vídeo diu que si algú és diferent no és ell qui ha de canviar, sinó alguna altra cosa”. (U, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Que si alguna persona és diferent, no ha de canviar, si no ha de canviar aquella cosa que fa que ell sigui diferent o que no l'ajuda a ser com la resta. Jo tinc un cosí que és adoptat, és xinès i el que fem és tractar-lo igual que a nosaltres. O per exemple al M., el tractem igual i no el tractem diferent perquè sigui d'un altre país o sigui negre” (N, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“I que no ha de canviar la persona, sinó les coses que no l'ajuden”. (A, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

Tot seguit se'ls va preguntar sobre què pensen ells que vol dir ser diferent i algunes de les seves respostes van ser:

“Pot ser qualsevol cosa... Pot tenir els ulls diferents, el cabell diferent, tot diferent”. (A, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Per exemple, diferents físicament seríem el M. i jo, pel color de la pell”. (B, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Sí, jo tinc la *piel más oscura. Pero tu tampoco eres igual que los otros, no solo por tener color de piel diferente, eres diferente a mi. Tambien puedes ser diferente por el color de los ojos o el color del pelo.*” (M, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

En aquesta pregunta, l'alumne nouvingut afirma que ell no és l'únic diferent per tenir un color de pell diferent a la resta, si no que també poden ser diferents entre ells per no tenir el mateix

color d'ulls o del cabell. Després d'aquesta intervenció, l'alumne amb altes capacitats diu que “sí, tots som diferents i no hi ha ningú igual” (B, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

A mesura que avançava la conversa, l'alumne nouvingut va dir que l'any passat quan va arribar, ell sentia que no el tractaven bé, però que aquest any ja sí: *“esto fue el año pasado y algunos compañeros no me trataban bien. Pero este año ya si”* (M, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021) va afirmar quan una companya va sentir que una vegada ho deia a l'hora del menjador. Tot seguit, es va preguntar al M. que com es sentia en aquell moment, *“Mal. A veces me sentia solo y algunos niños se metian conmigo. Pero los que eran mis amigos y las profesoras me ayudaban”* va ser la seva resposta. A més a més, va contestar *“No lo se...Yo creo que porque soy negro y me ven diferente”*e. (M, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021) quan se li va preguntar que perquè pensava que el tractaven així. Amb tot, els companys i companyes que estaven en el grup de discussió van afirmar que no passava res per tenir la pell d'un color diferent i que al cap i a la fi, tots eren igual i diferents a l'hora: *“Però no passa res perquè siguis negre M., ets igual que nosaltres”* (N, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

va dir una alumna.

Recordant el vídeo se'ls va preguntar que si a l'escola hi havia alumnes com la figura quadrada i tots van respondre que sí. Així doncs, es preguntar com creien que tractava l'escola a aquests alumnes i tots van afirmar que els ajudaven:

“Els tracten igual que a la resta ” (N, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“I sempre que necessiten ajuda, els ajuden” (A, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

Amb relació a aquestes respostes, els va proposar que pensessin com tractaven ells a aquests alumnes i les respostes van ser gairebé les mateixes:

“Ajudar-lo” (E i M, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Sí, i si veig a algú que no el tracta bé l'ajudaria jo, perquè tothom ha de tractar bé a la resta”. (N, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Li preguntaria que si necessitaria ajuda i si el puc ajudar l’ajudo, i si no puc doncs parlaria amb la “profe” perquè l’ajudés” (B, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

Després, es va preguntar als infants que si alguna vegada s’havien sentit diferents i tots van afirmar que sí, que algun dia es sentien diferent a la resta, però cal destacar algunes respostes:

“Jo també em sento diferent, perquè els meus pares van anar a buscar “semilles” a un lloc que no sé com es diu per tenir-me a mi, per això jo també soc diferent” (U, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Jo també soc diferent... aquí al “cole”, de vegades, faig feines una mica més difícils que la dels meus amics” (B, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Yo cuando venía al cole, al principio, me sentía un poco diferente a todos.” (M, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Jo també em sentia i em sento diferent... De petita anava al logopeda perquè no em sortia dir la “r”. I allà també hi havia nenes que necessitaven ajuda: una nena amb cadira de rodes que no podia parlar i una nena que era sorda i l’ajudaven a parlar” (A, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

Es pot observar que el primer alumne es sent diferent a la resta perquè ell va ser concebut per fecundació *in vitro* i per aquesta raó ell afirma que també es diferent als seus companys. La segona intervenció és la resposta de l’alumnat amb altes capacitats i ell, que és conscient d’això, també afirma que es diferent a la resta. En tercer lloc, l’alumne nouvingut explica que els primers dies es sentia diferents als altres i quan se’l va preguntar per com el tractaven ells va dir que *“bien, me ayudaban. Conocí a mis amigos y los profesores me trataban muy bien”*. (M, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

Per acabar, es va preguntar als alumnes que pensis en la seva classe i si creien que algun alumne necessitava més ajuda que la resta. Tots i totes van estar d’acord en que el seu company H., al qual té diagnosticat trastorn de l’aprenentatge, necessitava una mica més d’ajuda. Tanmateix, l’alumne nouvingut va intervenir dient que ell també necessitava més ajuda que els seus companys *“A mi también... Porque no se leer”*. Així doncs, quan es va preguntat què feien les

mestres al respecte, ell va dir “*Ayudarme, y ya se leer un poquito*” (M, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

Com a conclusions finals, els alumnes van explicar el que més volien destacar després d’haver realitzar aquesta sessió amb el grup de discussió:

“Que tots som diferents, però sempre hem d’ajudar a qui ho necessita” (U, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

“Que hem de tractar a tothom igual” (A, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

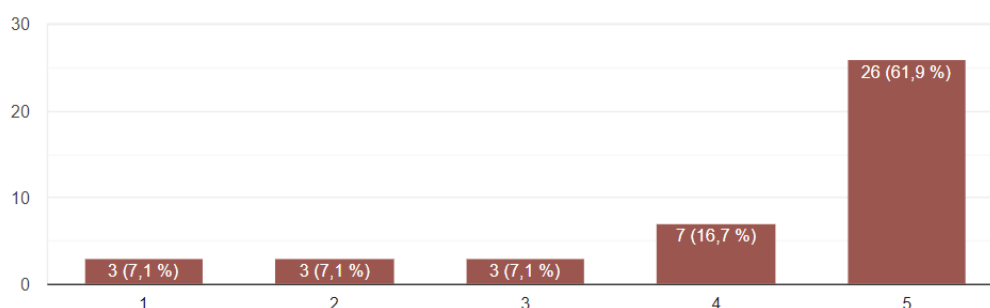
“ I també que no ha de canviar la persona, hem de canviar les coses que evitin que pugui fer les coses que fan els “demés” (B, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021).

3.5.3 Qüestionaris

A continuació, s’exposen els resultats obtinguts dels qüestionaris que han respost 42 famílies del centre, les quals tenen fills i/o filles en els tres primers nivells de l’etapa de primària. Les respostes s’han recollit en gràfiques, una per a cada pregunta, les quals indiquen el nombre de respostes i el percentatge per cada opció. Consta de 13 preguntes en total, 10 d’aquestes tenen 5 possibilitats de resposta (sent 1 totalment desacord i 5 totalment d’acord), 2 preguntes són de múltiple resposta i la restant de resposta única.

1- Penso que la diversitat a l’aula és un valor positiu:

42 respuestas

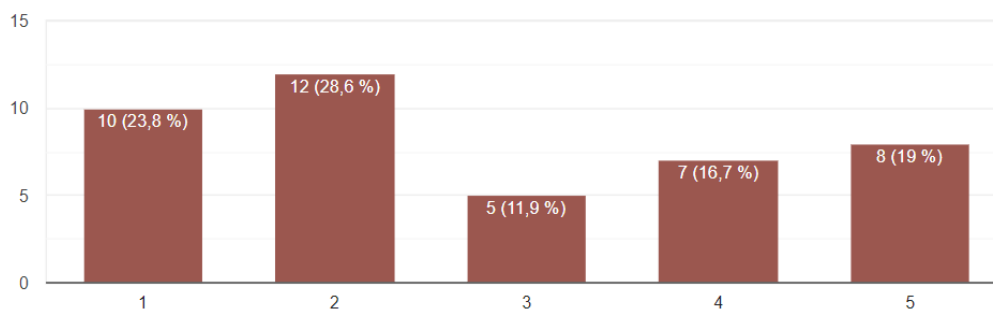
Il·lustració 2: Pregunta 1 del qüestionari. Font: Pròpia

En aquesta primera pregunta, la majoria dels enquestats, 26 persones de 42 estan totalment d’acord

i 7 persones estan d'acord amb el fet que la diversitat a l'aula, mentre que 3 persones estan totalment en desacord.

2- Crec que l'educació inclusiva (la qual té com a finalitat identificar i respondre a les diferents necessitats de tots els alumnes, afavorint la participació en l'aprenentatge i reduint l'exclusió en l'educació) no beneficia a tot l'alumnat:

42 respuestas

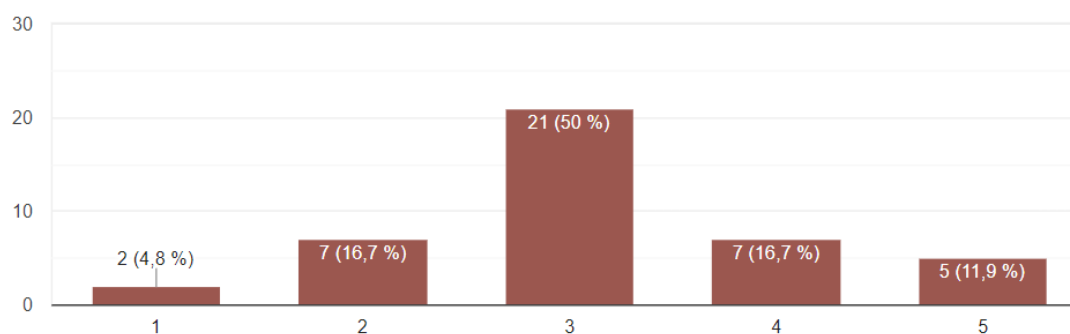

Il·lustració 3: Pregunta 2 del qüestionari. Font: pròpia

La segona pregunta té una gran varietat de respostes. En primer lloc, 28,6% dels enquestats, és a dir, 12 persones, estan en desacord que l'educació inclusiva no beneficia a tot l'alumnat i el segueixen 10 persones, que estan totalment en desacord amb aquesta afirmació. D'altra banda, 8 persones estan totalment d'acord amb aquesta afirmació i 7 persones estan d'acord. Per tant, un total de 22 persones estan en desacord o totalment en desacord en què l'educació inclusiva no benefici a tot l'alumnat i un total de 15 persones està d'acord o totalment d'acord. La resta, 5 persones, no està d'acord ni en desacord.

3- Crec que, en general, les escoles i els/les mestres no estan capacitats per atendre als alumnes amb necessitats educatives especials (dificultats d'aprenentatge, altes capacitats intel·lectuals, incorporació tardana a l'escolarització...):

42 respuestas

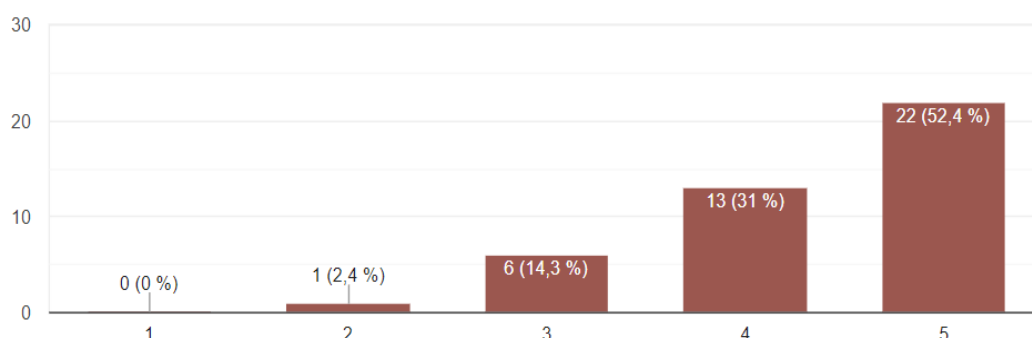

Il·lustració 4: Pregunta 3 del qüestionari. Font: pròpia.

La tercera pregunta té com a objectiu conèixer l'opinió de les famílies sobre si els mestres estan capacitats per atendre a l'alumnat amb necessitats educatives especials. Es pot observar que una gran majoria, 21 dels enquestats, no estan d'acord ni en desacord en què els mestres no estiguin capacitats, mentre que 7 persones estan en desacord, creuen que si estan capacitats, i unes altres 7 d'acord, creuen que no estan capacitats. D'altra banda, tan sols 1 persona està totalment en desacord i 5 restants totalment d'acord, és a dir, creuen que els mestres no estan capacitats.

4- Considero que l'escola "La Canaleta" promou la inclusió de tots els alumnes.

42 respuestas

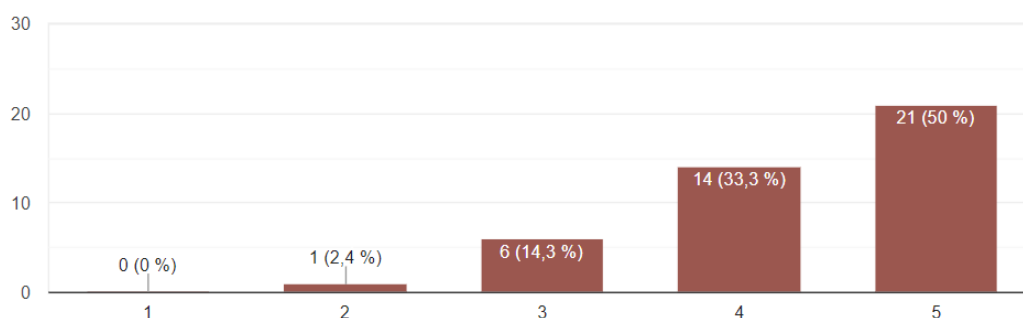

Il·lustració 5: Pregunta 4 del qüestionari. Font: Pròpia.

Com es pot observar en aquesta gràfica, 22 enquestats estan completament d'acord en què el centre promou la inclusió dels alumnes, 13 estan d'acord, 6 no estan d'acord ni en desacord i només 1 està en desacord. Així doncs, es pot afirmar que la gran majoria dels enquestats creuen que l'escola si promou la inclusió de tot l'alumnat.

5- Crec que les metodologies del centre "La Canaleta" (treball per espais, comunitats d'aprenentatge, treball per projectes...) afavoreixen la inclusió:

42 respuestas

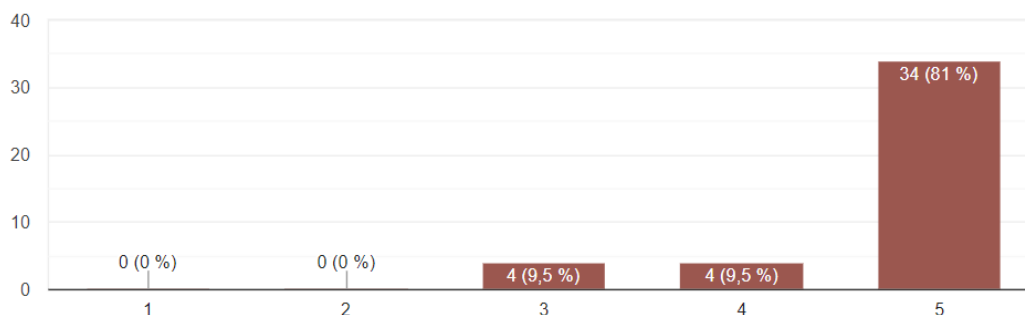
Il·lustració 6: Pregunta 5 del qüestionari. Font: Pròpia.

En aquesta pregunta, justament la meitat dels enquestats, 21 persones, estan totalment d'acord en el fet que les metodologies del centre afavoreixen la inclusió, 14 enquestats estan d'acord, 6 no estan d'acord ni en desacord i 1 persona està en desacord. Es poden observar que els resultats

d'aquesta pregunta són pràcticament els mateixos que el de la pregunta anterior i, aquí, també es pot afirmar que la gran majoria creu que les metodologies del centre afavoreixen la inclusió.

6- Considero que l'escola "La Canaleta" defensa valors inclusius. (Com per exemple: el respecte, la participació, la igualtat, la no-violència...):

42 respuestas

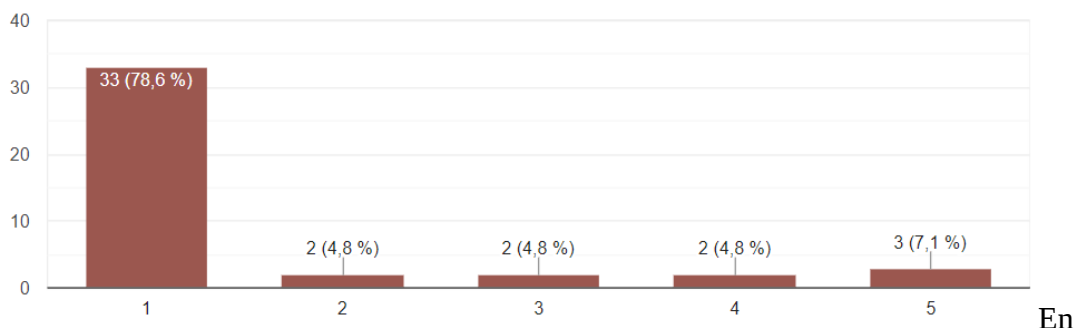

Il·lustració 7: Pregunta 6 del qüestionari. Font: Pròpia.

Amb relació a aquesta pregunta, hi ha una clara posició per part dels enquestats, ja que un 81% (34 persones de 42 enquestades) estan totalment d'acord que el centre defensa els valors inclusius i 4 persones estan d'acord. La resta, 4 persones no estan d'acord ni en desacord.

7- Crec que la inclusió és un aspecte que només s'ha de limitar a l'àmbit escolar:

42 respuestas

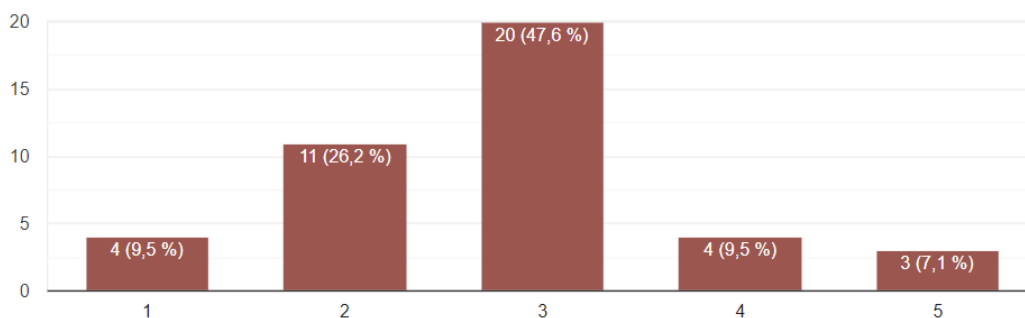
En

Il·lustració 8: Pregunta 7 del qüestionari. Font: Pròpia.

aquesta pregunta també hi ha una clara posició per part dels enquestats, ja que 33 d'aquests, que equival al 78,6%, estan totalment en desacord en el fet que la inclusió és un aspecte que només s'ha de limitar a l'àmbit escolar. La resta dels enquestats tenen diverses opinions: 2 estan en desacord amb l'afirmació, 3 no estan d'acord ni en desacord, 2 estan d'acord i 3 estan totalment d'acord. Tot i així, es pot afirmar que la majoria creuen que la inclusió no s'ha de delimitar només a l'àmbit escolar.

8 – Crec que qualsevol mestre (no cal que sigui d'educació especial) pot atendre als alumnes amb necessitats educatives especials:

42 respuestas

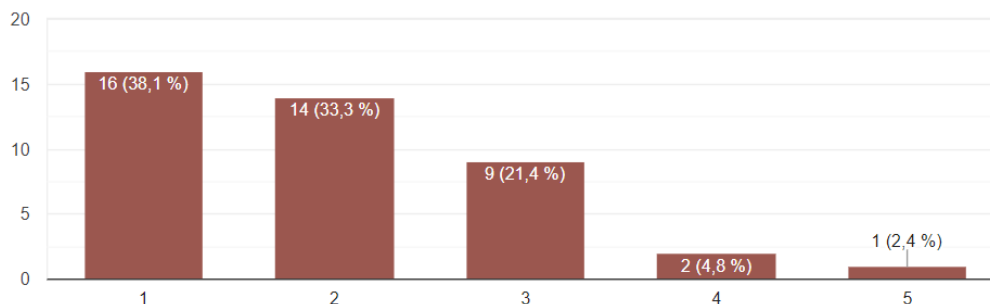

Il·lustració 9: Pregunta 8 del qüestionari. Font: Pròpia.

En la vuitena pregunta del qüestionari, quasi la meitat dels participants (el 47,6%) han respost que no estan d'acord ni en desacord que qualsevol mestre pot atendre als alumnes amb necessitats educatives especials. 11 persones estan en desacord i 4 totalment en desacord, mentre que 4 enquestats estan d'acord i 3 totalment d'acord amb l'afirmació.

9- Crec que és millor treure a l'alumne amb necessitats educatives especials fora de l'aula per rebre el suport, abans que un professor entri a l'aula ordinària per donar el suport:

42 respuestas

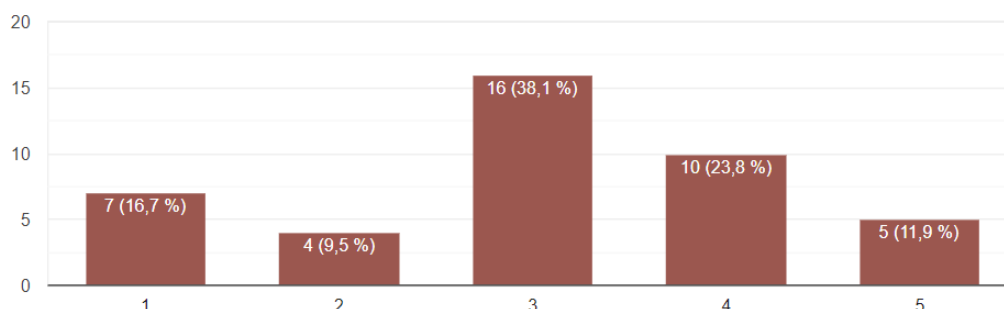

Il·lustració 10: Pregunta 9 del qüestionari. Font: Pròpia.

En aquesta pregunta, es pot observar una clara posició per part dels enquestats, ja que un total de 30 persones no creuen que sigui millor treure a l'alumnat amb necessitats educatives especials de l'aula ordinària perquè rebi suport. D'aquestes 30, 16 estan totalment en desacord i 14 estan en desacord. De la resta, 9 persones no estan d'acord ni en desacord, 2 estan d'acord i 1 persona està totalment d'acord amb la situació.

10- Considero que la inclusió suposa una càrrega per als mestres tutors/es:

42 respuestas

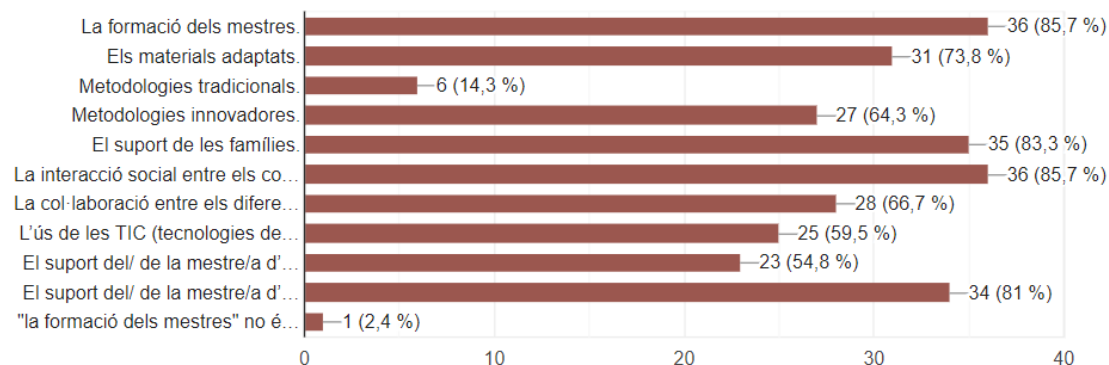

Il·lustració 11: Pregunta 10 del qüestionari. Font: Pròpia.

En aquesta gràfica es pot observar que una diversitat en les respostes, tot i que hi ha una opció que destaca per sobre de la resta i és que 16 persones no estan d'acord ni en desacord en què la inclusió suposi una càrrega pels mestres tutors. D'una banda, 10 persones estan d'acord i 5 totalment d'acord amb l'afirmació. D'altra banda, 7 persones estan totalment en desacord i 4 en desacord que la inclusió suposa una càrrega pels mestres tutors.

11- Quins factors considera que són importants per afavorir la inclusió? (Pot marcar més d'una opció)

42 respuestas

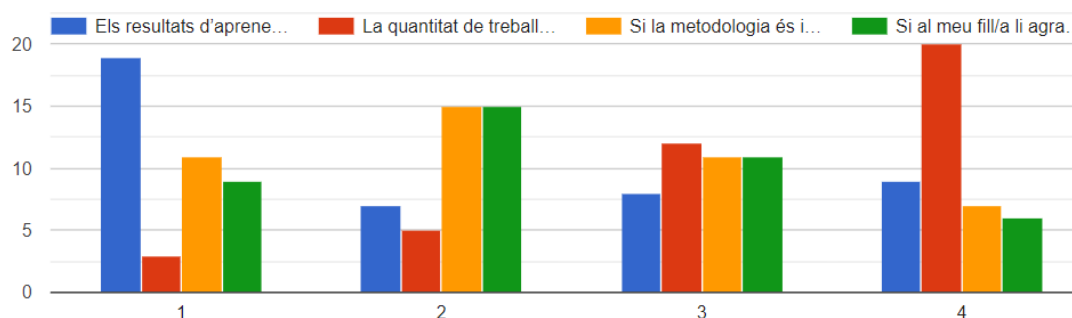

Il·lustració 11: Pregunta 10 del qüestionari. Font: Pròpia.

En aquesta pregunta, els participants havien d'escollir els factors que consideressin més importants per afavorir la inclusió. Els quatre aspectes que més destaquen són: la formació dels mestres, la interacció socials entre els companys, el suport de la mestra d'educació especials dins de l'aula ordinària i els materials adaptats. L'aspecte que consideren que menys afavoreix la inclusió són les metodologies tradicionals, només ha estat escollit per 6 persones.

L'última opció que mostra la gràfica, amb una persona, hi posa que "la formació dels mestres no es pot marcar" per tant, aquesta s'ha de comptabilitzar un vot més en aquesta opció, sent així un total de 37 respostes.

12- Què és més important per vostè a l'hora de valorar una metodologia (forma de treballar) del centre? Ordena de l'1 (sent el més important) al 4 (sent el menys important):

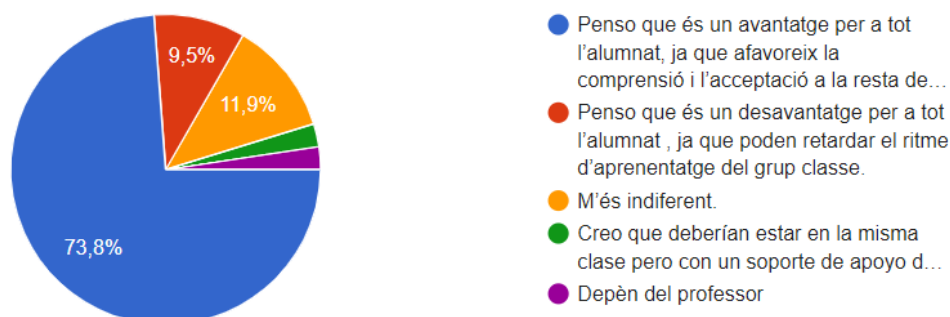
Il·lustració 13: Pregunta 12 del qüestionari. Font: Pròpia.

Les famílies havien d'ordenar les 4 opcions que es proposen, segons què consideren més important a l'hora de valorar una metodologia. De color blau s'expressen els resultats d'aprenentatge que aporta la metodologia en concret, de color vermell la quantitat de treball que suposa pels seus fills/es, de color groc si la metodologia és inclusiva i de color verd si al seu fill/a li agrada la metodologia.

Com s'observa en la gràfica, segons la majoria dels enquestats, l'aspecte que està en primera posició és els resultats d'aprenentatge amb 19 respostes. Per a la segona i tercera opció, els enquestats han escollit les opcions de si la metodologia és inclusiva i si li agrada als seus fills. Per última, 20 enquestats han escollit l'opció de la quantitat de treball que suposa la metodologia per a la quarta posició.

13- Quina és la vostra opinió respecte que un/a alumne/a amb necessitats educatives especials estigui a l'aula ordinària?

42 respuestas

Il·lustració 14: Pregunta 12 del qüestionari. Font: Pròpia.

En l'última pregunta del qüestionari, els participants havien de donar la seva opinió respecte a que els alumnes amb necessitats educatives estiguessin a l'aula ordinària. Hi havia quatre possibles respostes que els enquestats havien de seleccionar.

La primera, representada de color blau, representa la idea que aquesta situació suposa un avantatge per a tot l'alumnat, ja que afavoreix la comprensió i l'acceptació de la resta de companys i companyes, la qual ha estat seleccionada per 31 participants. La segona opció, representada de color vermell, descriu que la situació que es proposa és un desavantatge per a tot l'alumnat, ja que poden retardar el ritme d'aprenentatge del grup classe i l'han escollit 4 participants. La tercera opció, representada de color taronja, l'han seleccionat 5 persones per indicar que els és indiferent. Per últim, hi havia una quarta opció, anomenada "Altres" on els participants podien afegir la seva opinió i dos enquestats l'han seleccionat. El primer, representat de color verd, diu que "crec que haurien d'estar en la mateixa classe però amb un mestre de suport o un mestre qualificat per a l'educació especial. El segon, representat de color lila, diu que "depèn del professor"-

Al final del qüestionari, aquelles famílies que ho desitjaven, podien deixar un comentari. Es destaquen tres:

"Com a mare d'un nen amb TDAH puc dir que qualsevol mestre pot atendre nens amb necessitats especials si reben formació adient. Cada cop és més freqüent la presència de nens amb necessitats especials a les aules, per a sentir-se un més només necessiten rebre el suport adient de tot l'entorn (social, escolar i familiar)".

"És important la inclusió total, no només discapacitats. No s'està fent gaire per les altes capacitats, altres idiomes o per les situacions de mal comportament".

"Desde nuestra experiencia creo que falta personal para poder atender a niños con necesidades especiales, ya se que es el departament quien manda a los profesionales, pero aunque los niños como en el caso de mi hija su necesidad no le impida avanzar, solo que lo hace más lento y con más esfuerzo, es muy duro para una madre que ha sido mi caso estar ayudando a mi hija a hacer tarea y que después de un rato te diga no pierdas más el tiempo conmigo no voy a ser capaz y no saber que le pasa y ver que se te escapa de las manos es muy triste, tenéis nuestro apoyo para intentar conseguir más medios, gracias"

3.6 Temporalització

La temporalització de la recerca ha estat la següent:

	MARC TEÒRIC	MARC METODOLÒGIC
Octubre	Pensar quins aspectes havien d'estar en el marc teòric.	Aprofitant l'estada al centre públic de Vila-Seca, es va elaborar l'anàlisi documental del centre.
Novembre	Selecció dels autors i de la informació que conformarien el marc teòric.	Es van establir i redactar els objectius del treball.
Desembre	Redactar el marc teòric.	Definició els instruments de recerca i relacionar-los amb els objectius de recerca. Aprofitant l'estada al centre públic de Vila-Seca, es va realitzar les preguntes al grup de discussió.
Gener	Redactar el marc teòric.	Redacció de les preguntes de les entrevistes i dels qüestionaris.
Febrer	Es va finalitzar el primer esborrany del marc teòric.	Durant aquest mes es va planificar els diversos punts que conformarien el marc metodològic.
Març	Es va revisar el marc teòric, tot afegint informació i dades que faltaven i eren importants.	Es van passar les entrevistes als participants. Es van establir els punts de partida i descriure el context.
Abril	Es va acabar de redactar el marc teòric.	Es van passar els qüestionaris als participants. Anàlisi dels resultats dels instruments. Es va redactar el disseny de la recerca.
Maig	Enllestir el marc teòric.	Acabar de redactar el marc metodològic.

Taula 2: Temporalització del marc teòric i del marc metodològic, per mesos. Font pròpia.

Les conclusions del treball i les referències bibliogràfiques s'han redactat a mesura que es feia tot el treball.

4. CONCLUSIONS

Aquesta recerca tenia com a principal objectiu analitzar les metodologies d'un centre públic de Vila-Seca per determinar si aquestes eren inclusives o no. Amb tot, s'ha fet un estudi sobre el tractament de la inclusió per part del centre i dels agents implicats en el procés, com les famílies, els alumnes i els diferents professionals. Així doncs, s'han emprat diversos instruments per poder extreure resultats i que, un cop analitzats, donessin resposta a aquesta recerca.

A continuació s'exposen les conclusions extretes de la recerca i les possibles línies futures d'investigació.

4.1 Conclusions de la recerca

D'entrada, el primer objectiu general a assolir d'aquesta recerca era “entendre el concepte d'inclusió per part dels membres de la comunitat educativa”, seguit de l'objectiu específic “conèixer la percepció dels alumnes i de les famílies respecte a la inclusió en el context escolar”. Aquests dos objectius s'han assolit gràcies als qüestionaris que han respost les famílies i al grup de discussió es va realitzar amb alumnes de l'escola.

En primer lloc, cal destacar que la majoria de les famílies enquestades, un 61,9% consideren que la diversitat a l'aula és un valor positiu i 52,4 creuen que l'educació inclusiva si beneficia a tot l'alumnat.

En segon lloc, quan es va realitzar el grup de discussió amb el petit grup d'alumnes es van tractar aspectes relacionats amb la diversitat i es van extreure afirmacions com “tots som diferents i no hi ha ningú igual”. L'alumne nouvingut que formava part d'aquest grup va explicar que “Sí, jo tinc la *piel más oscura. Pero tu tampoco eres igual que los otros, no solo por tener color de piel diferente, eres diferente a mi. Tambien puedes ser diferente por el color de los ojos o el color del pelo*” (M, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021) i una companya va respondre “Però no passa res perquè siguis negre M., ets igual que nosaltres” (N, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

A més a més tots van coincidir que hi havia un alumne a la seva aula que necessitava més ajuda que la resta. Aquest company té diagnosticat un trastorn de l'aprenentatge i van afirmar que a ell i la resta d'alumnes de l'escola que necessiten una mica més d'ajuda “els tracten igual que a la resta”. En acabar les preguntes amb el grup de discussió es va demanar als alumnes que expliquessin amb quina idea s'havien quedat després de fer aquesta sessió. La majoria de respostes van seguir la mateixa idea: “Que tots som diferents, però sempre hem

d'ajudar a qui ho necessita", "que hem de tractar a tothom igual" i "que no ha de canviar la persona, hem de canviar les coses que evitin que pugui fer les coses que fan els "demés" (Grup d'alumnes, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

Per tant, després d'extreure i analitzar aquests resultats, es pot afirmar que tant les famílies com els alumnes consideren la inclusió com un valor positiu. Els alumnes no troben cap inconvenient a l'hora de tenir un company o companya dins de l'aula que requereixi més atenció que la resta, al contrari, el volen ajudar sempre que puguin. D'altra banda, tenen molt clar que tots som diferents i que, per tant, cadascú tindrà unes necessitats diferents i no són ells els que han de canviar sinó les coses que els envolten per afavorir el seu aprenentatge: la metodologia, les mesures, les estratègies, els recursos, etc.

Tanmateix, com s'ha observat anteriorment, la majoria de les famílies enquestades consideren que la inclusió a l'aula és un valor positiu. A més a més, en el qüestionari es va preguntar la seva opinió respecte que un alumne amb necessitats educatives especials estigui a l'aula ordinària. Un 73,8% dels enquestats van escollir l'opció "penso que és un avantatge per a tot l'alumnat, ja que afavoreix la comprensió i acceptació de la resta de companys i companyes". Així, es pot afirmar, que la majoria dels enquestats creuen que la inclusió educativa comporta més avantatges que desavantatges.

També es va preguntar a la professional de l'EAP i a les mestres d'educació especial sobre quines creien que eren les percepcions de les famílies i de la societat sobre el procés d'inclusió. Les mestres creuen que aquelles famílies que tenen fills amb necessitats educatives especials tenen més consciència del procés en concret: "Crec que les famílies que són més conscients i que sobretot valoren la inclusió a l'escola són aquelles que viuen un cas proper; famílies amb un fill o filla amb NESE o amb un cas del seu entorn proper" (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021). D'altra banda, la psicopedagoga de l'EAP, afirma que "tampoc s'explica el que és l'educació inclusiva a les famílies ni a la societat en general" (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d'abril de 2021)

Si s'analitzen aquestes respostes, es pot extreure que encara que les famílies tinguin una idea general sobre el que suposa la inclusió, cal que disposin de més informació al respecte, fent èmfasi en aquelles famílies que tenen fills amb NEE. És ben cert que tota la societat ha d'implicar-se en aquest procés, però és important que aquestes famílies tinguin més coneixements i informació al seu abast per tal de participar i involucrar-se en l'educació dels seus fills i filles i poder decidir sobre certs aspectes relacionats.

El segon objectiu que conforma aquesta recerca és, “analitzar l’organització del centre en relació amb la inclusió dels alumnes”. Per fer-ho, es van establir dos objectius específics: “examinar els recursos del centre per afavorir la inclusió” i “valorar el rol de les mestres d’educació especial”. Així doncs, per assolir aquests s’han analitzat les diferents metodologies que utilitza el centre i el paper de les mestres d’educació especial i de la resta de docents en el procés d’inclusió.

En primer lloc, es va preguntar a les famílies sobre com creuen que l’escola tractava la inclusió. La gran majoria, un 83,4% considerava que si que promou la inclusió de tots els alumnes i un 83,3% creu que les metodologies que utilitza el centre afavoreixen la inclusió. De la mateixa manera, un 90,5% creu que l’escola defensa valors inclusius com el respecte, la participació, la igualtat, etc.

Per tant, es pot observar una clara relació entre el fet d’afavorir la inclusió, utilitzar metodologies inclusives i defensar valors inclusius. Així doncs, es podria afirmar que l’escola promou la inclusió i defensa els valors inclusius a través de les metodologies que utilitza a l’aula. Aquesta idea es veu recolzada per les opinions de les professionals entrevistades, ja que les mestres d’educació especial afirmen que “l’escola utilitza metodologies inclusives que sempre busquen la participació de tot el grup classe” ” (Mestra d’educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d’abril del 2021).i, la psicopedagoga de l’EAP diu que “totes les metodologies es basen en el Disseny Universal de l’Aprentatge”, perquè totes “les propostes de l’aula pensant en tota la seva complexitat i diversitat: el treball per projectes, les metodologies participatives, les activitats multinivell” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d’abril de 2021)

D’altra banda, una de les estratègies que segueixen les mestres d’educació especial és atendre a l’alumnat amb necessitats educatives especials dins de l’aula, de manera que atenen aquest alumnat dins de l’aula ordinària amb el grup de referència, sent això una mesura inclusiva.

Un altre recurs propi del centre és la dinàmica de la comunitat d’aprenentatge que, tal com destaca la psicopedagoga de l’EAP “afavoreix la distribució de l’alumnat en funció dels seus interessos i capacitats, més que en les distribucions de les classes per grups d’edat” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d’abril de 2021)

Tanmateix, les mestres d’educació especial destaquen que depenent de les necessitats i les característiques de l’infant, utilitzaran uns recursos o uns altres. Tot i això, sempre intenten “estructurar els horaris, els espais, les tasques i les rutines amb pictogrames i ajudar als alumnes

a organitzar-se i saber què ha de fer” (Mestra d’educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d’abril del 2021). Consideren que aquest recurs s’utilitza sovint, amb l’objectiu de crear rutines per tal que l’alumne s’organitzi i sigui que farà duran el seu dia a dia en l’escola.

Un altre aspecte que es volia analitzar per assolir el segon objectiu, és la tasca i la formació dels diferents professionals que intervenen en el procés d’inclusió. El principal objectiu de les mestres d’educació especial “és vetllar perquè els alumnes que tenen unes necessitats més específiques puguin seguir creixent, igual que els seus companys” ” (Mestra d’educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d’abril del 2021). La psicopedagoga de l’EAP, destaca que la formació del professorat és un aspecte clau per afavorir la inclusió i que no entén “com es pot implementar un model educatiu complex com l’inclusiu sense una formació del professorat de qualitat, obligatòria i dintre de l’horari laboral docent” (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d’abril de 2021)

Es creu necessari un mínim de formació per poder atendre als alumnes amb NEE, ja que els mestres tutors també han de saber com actuar davant alumnat, ja que estaran dins del seu grup-classe. Avui dia, aquest mínim de formació no es demana en els centres i després és quan sorgeixen els problemes.

D’altra banda, les mestres d’educació especial destaquen no és suficient amb la formació del professorat i que es necessiten més recursos, sobretot, personals, per poder atendre a tot l’alumnat. No serveix de res demanar més formació del professorat si després no hi ha suficients docents per atendre als alumnes. Moltes mestres d’educació especial critiquen aquesta situació, ja que es veuen saturades per la quantitat de treball que tenen, ja que han d’atendre a més alumnes dels que poden i és, en part, per la falta de personal. De fet, una de les famílies va deixar el següent comentari en acabar el qüestionari “*Desde nuestra experiencia creo que falta personal para poder atender a niños con necesidades especiales, ya se que es el departament quien manda a los profesionales, pero aunque los niños como en el caso de mi hija su necesidad no le impida avanzar, solo que lo hace más lento y con más esfuerzo, es muy duro para una madre que ha sido mi caso estar ayudando a mi hija a hacer tarea y que después de un rato te diga no pierdas más el tiempo conmigo no voy a ser capaz y no saber que le pasa y ver que se te escapa de las manos es muy triste, tenéis nuestro apoyo para intentar conseguir más medios, gracias*”. Es pot veure la desesperació i la impotència d’aquesta família en veure com la seva filla no avança per falta d’atenció per part del professorat, a causa de l’escassetat de personal.

Tanmateix, la meitat de les famílies enquestades, un 50%, no estan d'acord ni en desacord amb l'afirmació que “les escoles i els/les mestres no estan capacitats per atendre als alumnes amb NEE”. Això, possiblement, és perquè les famílies desconeixen aquest fet, no tenen prou coneixement ni informació sobre la formació dels mestres. De la mateixa manera, un 47,6% no està d'acord ni en desacord en què qualsevol mestre, encara que no sigui d'educació especial, pot atendre als alumnes amb necessitats educatives especials. Per tant, torna a repetir-se el mateix resultat que en la pregunta anterior: quasi la meitat de les famílies no saben què respondre en relació amb la formació dels mestres. Tot i una mare enquestada destaca el següent: “Com a mare d'un nen amb TDAH puc dir que qualsevol mestre pot atendre nens amb necessitats especials si reben formació adient. Cada cop és més freqüent la presència de nens amb necessitats especials a les aules, per a sentir-se un més només necessiten rebre el suport adient de tot l'entorn (social, escolar i familiar)”

Tot i això, quan es pregunta a les famílies quins factors consideren més important per afavorir la inclusió, trien la formació dels mestres com el factor més important, amb un total de 88,1%. Per tant, es pot afirmar que les famílies, evidentment, volen que una bona formació del professorat per atendre i ensenyar als seus fills i filles, però alhora, no tenen consciència sobre si els docents tenen aquesta formació que demanen.

El tercer objectiu de recerca és “desenvolupar un model tèoric-metodologic de suport a les mestres d'educació especial”, el qual s'assoleix amb dos objectius específics. El primer d'aquests és “determinar els factors que influeixen en la inclusió, dins del context escolar”, a partir de les respostes de les entrevistes i dels qüestionaris.

Es va preguntar a les famílies quins aspectes consideren més importants per afavorir la inclusió i els quatre aspectes que més destaquen són: la formació dels mestres, la interacció socials entre els companys, el suport de les mestres d'educació especial dins de l'aula ordinària i els materials adaptats. L'aspecte que consideren que menys afavoreix la inclusió són les metodologies tradicionals, només ha estat escollit per 6 persones.

Les diferents professionals entrevistades, van destacar que la formació del professorat és un aspecte clau per afavorir l'aprenentatge. A més a més, creuen que les metodologies que utilitza el centre i els recursos i mesures que utilitza el centre també són un aspecte clau en el procés d'inclusió: “Les metodologies que utilitza el centre, la formació del professorat i les mesures i recursos que proporciona el centre ”” (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d'abril del 2021).

El segon objectiu específic és “proposar estratègies que potenciïn la inclusió i la participació de tot l’alumnat”. Si més no, moltes de les actuacions de les mestres envers la inclusió depenen, en certa mesura, dels recursos que disposa el centre. Avui dia, la majoria dels centres que no disposen dels suficients recursos per atendre a l’alumnat amb necessitats educatives especials, sobretot personals.

D’altra banda, cal saber com actuar davant els alumnes amb necessitats educatives especials. A partir de l’estada en el centre i de la mateixa observació s’han recollit un seguit d’actuacions que afavoreixen la comunicació i unes altres que no l’afavoreixen. Les actuacions que es proposen no només van adreçades a l’alumnat amb necessitats educatives especials, sinó que són efectives i s’han de dur a terme davant tot l’alumnat. Aquestes actuacions es veuen recollides en aquest pòster:

ACTUACIONS DAVANT L'ALUMNAT

POSITIVES

NEGATIVES

 PARLAR amb el "FER" Han caigut les pintures. Recollim i tenim més cura per la pròxima vegada.	 PARLAR amb el "SER" Has llençat les pintures. ETS un desastre Soc un desastre.
Desciure sense qualificar Quan fas la feina tan depressa, has de revisar-la quan acabes. T'has entretingut en fer aquest exercici i per això has tingut temps per fer la resta	Etiquetar, comparar... LENTA DROPO DESORDENAT PESADA
Llenguatge i accions COHERENTS Baixem una mica el to de veu...	CONTRADICCIONS NO CRIDEU!!!!!!
Comprovar que HAN ENTÈS el missatge Recordeu que aquest exercici el farem per grups. Tothom ho té clar? 	DEMANAR PERMÍS en el missatge Ara farem l'exercici 5, D'ACORD?
Formules temporals QUAN acabem aquesta lectura, sortirem tots al pati.	Formules condicionals SI acabes la lectura podras sortir al pati.
Opcions de resposta Demana la paraula per parlar Parla més fluixet Seu al teu lloc	Abusar de la negació NO parlis NO cridis NO t'axequis

Il·lustració 15: Pòster que recull actuacions positives i negatives del mestre cap a l'alumnat. Font: Pròpia

Per concloure, s'ha elaborat el següent model teòric-pràctic, que dona resposta al tercer objectiu, a partir de les bases teòriques que formen part d'aquesta recerca i dels resultats extrets dels instruments:

ASPECTES PER AFAVORIR LA INCLUSIÓ EDUCATIVA

METODOLOGIES, DINÀMIQUES I ESTRATÈGIES

- Teoria de les intel·ligències múltiples (Gardner)
- Aprenentatge cooperatiu:
 - Aprenentatge basat en problemes (ABP)
 - Treball per projectes
- Aprenentatge dialògic:
 - Comunitats d'aprenentatge
 - Grups interactius
 - Assemblees
- Treball per espais

FACTORS POSITIUS

- Bona formació del professorat
- Metodologies actives i participatives
- Materials adaptats a les necessitats dels alumnes
- Atenció de l'alumnat dins de l'aula ordinària (sempre que sigui possible)

RECURSOS

- Suport i acompanyament de les mestres de suport o d'EE.
- Reforç positiu
- Retroalimentació (*feedback*)
- Estructurar horaris, tasques, crear rutines...
- Actuacions positives davant l'alumnat

Il·lustració 16: Pòster que resum la base teòrica i les pràctiques educatives a l'aula, per tal d'afavorir la inclusió.
Font: pròpia.

4.2 Línies futures de la investigació

Quan es van començar a investigar, per obtenir la base teòrica d'aquest treball, no es van trobar gaires recerques respecte al tema. És cert que moltes recerques explicaven quines metodologies podrien afavorir la inclusió, però molt poques mostraven els resultats quan s'aplicaven aquestes

metodologies a l'aula. És necessari que es realitzin més investigacions al respecte, per tal de veure què és necessari millorar per afavorir, encara més, la inclusió a les aules.

Tanmateix, mesura que avançava aquesta recerca, sorgien dubtes sobre alguns aspectes que s'esmenaven. Per exemple, al llarg de tota la investigació, s'ha repetit varies vegades que la formació del professorat és essencial per abordar la inclusió educativa, però que fa el sistema educatiu per millorar aquesta formació? Proporciona suficients recursos perquè els i les mestres es continuïn formant? Són preguntes que segurament els professionals de l'educació tenen la seva opinió al respecte, però es podria fer una recerca sobre com pot el sistema educatiu millorar la formació dels docents.

D'altra banda i en relació amb aquest aspecte, que més és necessari per afavorir la inclusió? És a dir, una vegada els mestres i les mestres tinguin una bona formació, que ve després? Simplement amb una bona formació es millorarà la inclusió educativa d'avui dia? Hi ha altres aspectes que s'han de tenir en compte, com per exemple, els recursos dels quals disposa l'escola. Quan s'ha entrevistat a les tres professionals en aquesta recerca, totes han destacat que els centres necessiten més recursos personals per poder atendre a tot l'alumnat, ja que es troben amb situacions de què no arriben a tots els alumnes. Per tant es podria fer més investigacions sobre quines coses calen millorar en el sistema educatiu i, sobretot, proposar solucions efectives per aconseguir-ho.

Amb tot, des d'aquí es vol fer una crida perquè tota la societat i, sobretot, el sistema educatiu i tots els membres que en formen part que lluitin en el procés de la inclusió. És un aspecte que dia a dia està millorant, però encara falta molt per fer i com més recerques i més investigacions es facin relacionades amb aquest tema, s'obtindran més solucions i hi haurà una major implicació de tots els membres que hi participen en l'educació inclusiva.

5. REFERÈNCIES

- Ainscow, M., Booth, T., & Dyson, A. (2006). *Improving Schools, Developing Inclusion*. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Avramidis, E., & Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/ inclusion: a review of the literature. *European Journal of Special Needs* 17 (2), 129-147. doi: 10.1080/08856250210129056
- Booth, T., & Ainscow, M. (2002). Index for Inclusion. Developing learning and participation in schools. Recuperat de: <https://www.eenet.org.uk/resources/docs/Index%20English.pdf>
- Escola La Canaleta (2016). *Projecte educatiu de centre*. Extret de: https://issuu.com/comunitatlacanaleta/docs/pec-la_canaleta_2016
- CAST. (2011). *Universal design for learning guidelines version 2.0*. Obtenido de Wakefield, MA: Author: Obtingut de: https://udlguidelines.cast.org/binaries/content/assets/udlguidelines/udlg-v2-0/udlg_graphicorganizer_v2-0.pdf
- Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema inclusiu.* .
- Gardner, H. (1987). *La Teoría de las Inteligencias Múltiples.* . México: Fondo de Cultura.
- Gardner, H. (2001). *La inteligencia reformulada: Las inteligencias múltiples en el siglo XXI.* . Barcelona: Paidós.
- Giangreco, M., Dennis, R., Cloninger, C., Edelman, S., & Schattman, R. (1993). "I've counted Jon": transformational experiences of teachers educating students with disabilities. *Except Child* 59 (4), 359-372. doi: 10.1177/001440299305900408. PMID: 8477788
- Hunt, P., & Goetz, L. (1997). Research on inclusive educational programs, practices, and outcomes for students with severe disabilities. *Journal of Special Education* 31 (1), 3-29.
- Leyser, Y., Kapperman, G., & Keller, R. (1994). Teacher attitudes toward mainstreaming: a cross-cultural study in six nations. *European Journal of Special Needs* 9, 1-15. doi: [10.1080/0885625940090101](https://doi.org/10.1080/0885625940090101)

- Montalà, M., & Sala, I. (2015). *Pautes sobre el Disseny Universal per a l'Aprenentatge DUA*. Versió 2.0. Obtingut de Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament: http://ateneu.xtec.cat/wiki/form/wikiexport/cmd/tac/dua/index?_ga=2.181242407.1082530855.1613927741-1934434939.1570878049
- Muñoz, C. (2013). Mixed Methods: a review of their advantages and limitations in health systems and services research. *Revisita Chilena de Salud Pública*, 17 (3) 218-223.
- Radford, J., Blatchford, P., & Webster, R. (2011). Opening up and closing down: How teachers and TAs manage turn-taking, topic and repair in mathematics lessons. *Learning and Instruction* 21 (5), 625-635. doi: [10.1016/j.learninstruc.2011.01.004](https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2011.01.004)
- Radford, J., Bosanquet, P., Webster, R., Peter, B., & Blatchford, P. (2015). Scaffolding learning for independence: Clarifying teacher and teaching. *Learning and Instruction* 36, 1-10. doi: 10.1016/j.learninstruc.2014.10.005
- Rose, D., & Gravel, J. (2010). *Universal design for learning*. *International Encyclopedia of Education*, 3rd Ed. Oxford: Elsevier.
- UNESCO. (2005). *Guidelines for inclusion: Ensuring Access to education for All*. Paris: UNESCO. Recuperat de : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000140224>
- Verdugo, M. A. (2009). El cambio educativo desde una perspectiva de calidad de vida. *Revista de Educación* 349, 23-43. Recuperat de : <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2995002>
- Webster, R., & Blatchford, P. (2013). The educational experiences of pupils with a Statement for special educational needs in mainstream primary schools: results from a systematic observation study. *European Journal of Special Needs Education* 28 (4), 463-479. doi: 10.1080/08856257.2013.820459

ANNEXOS:

ANNEX 1: PREGUNTES DELS INSTRUMENTS.

Preguntes qüestionaris famílies:

Aquest qüestionari té com a objectiu conèixer l'opinió dels pares, mares i/o tutors/es legals sobre aspectes relacionats amb la inclusió educativa. Consta de 13 preguntes en total, 10 d'aquestes tenen 5 possibilitats de resposta (sent 1 totalment desacord i 5 totalment d'acord), 2 preguntes són de múltiple resposta i la restant de resposta única. Les respostes obtingudes seran tractades de manera anònima i seran utilitzades per a un TFG (Treball de fi de Grau). Moltes gràcies per la vostra participació.

1- Penso que la diversitat a l'aula és un valor positiu.

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d'acord

2- Crec que l'educació inclusiva (la qual té com a finalitat identificar i respondre a les diferents necessitats de tots els alumnes, afavorint la participació en l'aprenentatge i reduint l'exclusió en l'educació) no beneficia a tot l'alumnat.

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d'acord

3- Crec que, en general, les escoles i els/les mestres no estan capacitats per atendre als alumnes amb necessitats educatives especials (dificultats d'aprenentatge, altes capacitats intel·lectuals, incorporació tardana a l'escolarització,...)

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d'acord

4- Considero que l'escola "La Canaleta" promou la inclusió de tots els alumnes.

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d'acord

5- Crec que les metodologies del centre “La Canaleta” (treball per espais, comunitats d’aprenentatge, treball per projectes,...) afavoreixen la inclusió.

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d’acord

6- Considero que l’escola “La Canaleta” defensa valors inclusius. (Com per exemple: el respecte, la participació, la igualtat, la no-violència,...)

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d’acord

7- Crec que la inclusió és un aspecte que només s’ha de limitar a l’àmbit escolar:

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d’acord

8 – Crec que qualsevol mestre (no cal que sigui d’educació especial) pot atendre als alumnes amb necessitats educatives especials:

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d’acord

9- Crec que és millor treure a l’alumne amb necessitats educatives especials fora de l’aula per rebre el suport, abans que un professor entri a l’aula ordinària per donar el suport.

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d’acord

10- Considero que la inclusió suposa una nova càrrega per als mestres tutors/es.

1 2 3 4 5

Totalment en desacord

Totalment d’acord

11- Quins factors considera que són importants per afavorir la inclusió? (Pot marcar més d’una opció)

- ☐ La formació dels mestres.
- ☐ Els materials adaptats.

- ☐ Metodologies tradicionals.
- ☐ Metodologies innovadores.
- ☐ El suport de les famílies.
- ☐ La interacció social entre els companys i companyes.
- ☐ La col·laboració entre els diferents mestres.
- ☐ L'ús de les TIC (tecnologies de la informació i comunicació: aparells electrònics, jocs interactius, eines i recursos per compartir i buscar informació,...)
- ☐ El suport del/ de la mestre/a d'educació especial fora de l'aula ordinària (aula habitual)
- ☐ El suport del/ de la mestre/a d'educació especial dins de l'aula ordinària (aula habitual).
- ☐ Altres: _____

12- Què és més important per vostè a l'hora de valorar una metodologia (forma de treballar) del centre? Ordena de l'1 (sent el més important) al 4 (sent el menys important):

- ☐ Els resultats d'aprenentatge que aporta la metodologia en concret.
- ☐ La quantitat de treball que suposa pel meu fill/a (deures, exàmens, ...)
- ☐ Si la metodologia és inclusiva (que afavoreix la inclusió de tot l'alumnat)
- ☐ Si al meu fill/a li agrada la metodologia.
- ☐ Altres: _____

13- Quina és la vostra opinió respecte que un/a alumne/a amb necessitats educatives especials estigui a l'aula ordinària?

- ☐ Penso que és un avantatge per a tot l'alumnat, ja que afavoreix la comprensió i l'acceptació a la resta dels companys i companyes.
- ☐ Penso que és un desavantatge per a tot l'alumnat , ja que poden retardar el ritme d'aprenentatge del grup classe.
- ☐ M'és indiferent.

Preguntes entrevistes mestres d'educació especial:

1. Quants anys d'experiència té en el món educatiu? Sempre ha exercit de mestra d'educació especial?

2. Què és per vostè la inclusió educativa?
3. Quines percepcions creu que tenen els pares i les mares sobre aquest procés?
4. Quins factors creu que afavoreixen la inclusió?
5. Quins factors creu que no l'afavoreixen?
6. Quines estratègies utilitza el centre "La Canaleta" per crear aules inclusives?
7. Quin percentatge d'alumnes amb NEE hi ha al centre? Com actua l'escola per atendre'ls?
8. Quines mesures i recursos utilitza, vostè, a l'hora de treballar amb alumnes amb NEE?
9. Quins beneficis creu que comporta tenir diversitat a l'aula? Creu que aquest fet comporta aspectes negatius?
10. Quines metodologies del centre afavoreixen la inclusió? Per què?
11. Com afecten aquestes metodologies als alumnes? Són realment inclusives? S'observen bons resultats?
12. Quin paper té el docent en el procés d'inclusió? I el centres?
13. Quin paper té vostè, com a mestra d'educació especial, en la inclusió?
14. Quins són els principals reptes que heu de fer front com a professionals de l'educació inclusiva?

Preguntes entrevista EAP:

1. Quants anys d'experiència té en el món educatiu?
2. Quina és la vostra tasca en el centres educatius?
3. Què és per vostè la inclusió educativa?
4. Creu que avui dia la societat és conscient de què significa l'educació inclusiva?
5. Quins factors afavoreixen aquesta inclusió?
6. Quins factors no l'afavoreixen?

7. Quins beneficis comporta tenir diversitat a l'aula? Creu que aquest fet comporta també aspectes negatius?
8. Quines estratègies utilitza el centre “La Canaleta” per crear aules inclusives?
9. El centre “La Canaleta” utilitza metodologies inclusives? Quines?
10. Troba diferències (en relació amb la inclusió) entre les metodologies tradicionals i les metodologies alternatives?
11. Creu que, en general, els i les mestres tenen prou formació per tractar a alumnes amb necessitats educatives especials a l'aula? Per què?
12. Què creu que hauria de millorar el sistema educatiu i les escoles per ser més inclusives?

Preguntes grup de discussió:

- Sabeu que vol dir “diversitat”? I “inclusió”? (Segurament no ho sapiguin, així que veuran un vídeo que tracta aquests temes)

Visualització del vídeo: https://youtu.be/DBjka_zQBdQ

- De què tracta el vídeo? Hem sabríeu dir ara que vol dir “diversitat” i inclusió”?
- Amb quin missatge us quedeu del vídeo?
- Què passa amb “cuadrado”?
- Com l'ajuden?
- Creieu que a l'escola hi ha nens i nenes com “cuadrado”?
- Que fa l'escola per ajudar-los?
- I vosaltres? Què podeu fer?

ANNEX 2: RESPOSTES DELS PARTICIPANTS

Entrevista a la psicopedagoga de l'EAP (Psicopedagoga, comunicació personal, Vila-Seca, 5 d'abril de 2021)

1. Quants anys d'experiència té en el món educatiu?

18. Vaig començar al 2003 fent substitucions de secundària. He estat molts anys docent de secundària, tutora i coordinadora dels SIEI del centre on treballava. Des de fa 2 anys formo part de l'EAP del Tarragonès.

2. Quina és la vostra tasca en el centres educatius?

Els EAPs som equips multidisciplinars (psicopedagogs, fisioterapeutes i treballadores socials) d'atenció i orientació a la comunitat educativa. Com a psicopedagoga realitzo múltiples tasques relacionades amb afavorir l'atenció educativa de tot l'alumnat en el marc del decret d'educació inclusiva vigent: formem part de la Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD) dels centres, assessorem el professorat i els equips directius respecte a pràctiques, metodologies i organitzacions d'aula inclusives, avaluem les necessitats educatives de l'alumnat que presenta dificultats escolars i derivem cap als serveis diagnòstics i clínics pertinents, participem del procés d'assignació de les places escolars per a l'alumnat amb dificultats, atenem a les famílies i assessorem respecte a l'evolució dels seus fills i filles, afavorim l'escolarització de les persones amb dificultats en els entorns que millor afavoreixin el seu desenvolupament, intervenim en moments crítics puntuals que es poden presentar (dol, crisis...)

3. Què és per vostè la inclusió educativa?

Es tracta de poder donar a cada persona allò que necessita per afavorir el seu creixement i desenvolupament integral en el marc de l'escola entesa com l'espai comú que la nostra societat atorga al procés d'ensenyament i aprenentatge. En paraules del gran pedagog Pere Pujolàs, és fer que a l'escola puguin aprendre junts alumnes diferents, tant si son molt diferents com si tan sols ho son una mica.

4. Creu que avui dia la societat és conscient de què significa l'educació inclusiva?

No. De fet crec que els propis docents tenim idees molt diferents sobre el que és o no és inclusiu.

Podem pensar que inclusió és fer desaparèixer centres i aules d'educació especial i que tothom formi part de grups ordinaris. Però de fet, això pot ser moltes vegades motiu d'exclusió més que d'inclusió. Tenir alumnat molt diferent en un mateix espai no té res a veure amb oferir a cada alumne allò que necessita en cada moment.

Crec fermament en la inclusió educativa tant com en la inclusió social real, però ambdues requereixen d'un treball acurat, de recursos especialitzats i de consciència social. I crec que cap d'aquestes tres premises existeixen en la nostra societat.

Mirem Europa? Els models inclusius es donen fonamentalment en els països amb densitats de població baixa, com els països nòrdics, on les escoles son molt petites, els pobles estan molt aïllats (sobre tot a l'hivern, 6 mesos l'any!!) i desplaçar l'alumnat és perillós. En aquestes circumstàncies és el professorat d'EE el que es desplaça als centres per donar suport al professorat ordinari amb l'alumnat amb més dificultats. Als països del nostre voltant, les escoles i aules d'EE especialitzades conviuen amb els centres diversos en un sistema, podríem anomenar "híbrid"

Tinc la impressió que en el nostre país es va voler implementar un sistema inclusiu amb la idea equivocada que resultaria més econòmic i eficient que un sistema híbrid. Però l'educació especial és cara, sigui en el model que sigui, inclusiva, segregada o híbrida i el nostre país no dedica els recursos que caldrien per l'educació en general ni per la diversitat o la inclusió en particular.

Per una altra part, crec que tampoc s'explica el que és l'educació inclusiva a les famílies ni a la societat en general. Trobem famílies molt indignades perquè es proposa l'escolarització del seu fill o filla en una escola d'EE i també trobem famílies que no volen cap altra opció que no sigui un centre d'EE. Aquesta paradoxa parla bé de la manca de coneixement que la societat disposa sobre els models educatius vigents.

I voldria anar més lluny, perquè se'ns omple la boca amb l'educació inclusiva, però aquesta ha de tenir també un correlat en el món laboral i jo no veig massa sortides laborals "ordinàries" per als nostres alumnes amb dificultats.... Una educació inclusiva necessita d'una societat inclusiva i ambdues són processos que es van desenvolupant amb el temps més que llocs estàtics des dels que actuar.

5. Quins factors afavoreixen aquesta inclusió?

En diria molts, però em sembla fonamental la formació del professorat. No entenc com es pot implementar un model educatiu complex com l'inclusiu sense una formació del professorat de qualitat, obligatòria i dintre de l'horari laboral docent.

6. Quins factors no l'afavoreixen?

Les situacions de crisi socials que encadenem des de fa més d'una dècada dificulten molt la creació del clima social necessari per dotar de recursos inclusivament els centres escolars.

La manca de formació del professorat de qualitat dificulta molt aquest procés.

7. Quins beneficis comporta tenir diversitat a l'aula? Creu que aquest fet comporta també aspectes negatius?

La diversitat a l'aula és una mostra de la diversitat que existeix en la societat. Les aules diverses són espais que recreen la composició real de la nostra societat. I en aquests espais es desenvoluparan conflictes i dificultats que després trobarem en el dia a dia.

Et posaré un exemple. Recordo com a tutora d'un grup d'ESO que preparàvem el simulacre contra incendis que és prescriptiu cada any als centres escolars (i que tothom pren com l'estona en que ens saltem una classe abans de les vacances de Nadal) Però jo tenia a classe una noia que utilitzava cadira de rodes per una paràlisi que afectava també als braços i que en aquell moment no tenia cadira elèctrica, així que els companys feien torns per portar-la a tot arreu, per treure-li els llibres, el material... La nostra classe estava en un 3r pis, així que vam ser l'únic grup que realment es va plantejar què s'havia de fer davant d'una emergència, com ajudarien a la companya, quina era la rampa més accessible per ella.... Tenir un company en cadira de rodes va visibilitzar les barreres arquitectòniques del centre i els va fer pensar sobre la necessitat d'aquell simulacre

8. Quines estratègies utilitza el centre “La Canaleta” per crear aules inclusives?

Aquesta pregunta correspondria més a l'equip professional del centre. Jo, des de la meua visió més externa, veig un equip implicat, col·laborador i disposat a fer els canvis que convingui perquè tot l'alumnat pugui aprendre i millorar en les millors condicions. Per una altra part, la disposició en comunitat d'aprenentatge també afavoreix la distribució de l'alumnat en funció dels seus interessos i capacitats, més que en les distribucions de les classes per grups d'edat. Les propostes que cada docent presenta als seus grups ja estan desenvolupades a diferents nivells i això afavoreix molt que tant els alumnes amb més dificultats com els més inquiets i avançats trobin propostes adients per ells.

Per una altra part, la utilització de tots els espais del centre - i no solament les aules- com espais educatius afavoreix dinàmiques inclusives, treball en petits grups cooperatius i estratègies diferenciades al mateix temps per als diferents grups.

9. El centre “La Canaleta” utilitza metodologies inclusives? Quines?

Un cop més, l'equip professional te'n dirà moltes més que jo, però et diria que totes es basen en el Disseny Universal de l'Aprenentatge, és a dir, dirigir les propostes de l'aula pensant en tota la seva complexitat i diversitat: el treball per projectes, les metodologies participatives, les activitats multinivell....

10. Troba diferències (en relació amb la inclusió) entre les metodologies tradicionals i les metodologies alternatives?

Més que en les metodologies, la diferencia està en el sentit últim del procés d'ensenyament-aprenentatge. Quan les metodologies estan dirigides a l'assoliment d'un currículum preestablert invariable, la diversitat és molt difícil que pugui ser considerada un valor, perquè sempre podrà suposar un “lastre” per als resultats obtinguts pel grup. I, no ens enganyem, el Departament d'Ensenyament segueix demanant-nos proves de l'assoliment curricular dels nostres alumnes, proves que, d'alguna manera estableixen cert rànquing entre escoles.

11. Creu que, en general, els i les mestres tenen prou formació per tractar a alumnes amb necessitats educatives especials a l'aula? Per què?

No es pot generalitzar. El col·lectiu docent és divers i trobes persones, motivacions i maneres de fer de tota mena. Però crec que, de la mateixa manera que qualsevol empresa quan incorpora nova maquinaria a les seves línies de producció s'encarrega de formar als seus operaris en els nous sistemes, el Departament d'Ensenyament hauria de fer una aposta valenta i decidida per la formació i actualització del professorat utilitzant les Centres de Recursos disponibles al territori.

12. Què creu que hauria de millorar el sistema educatiu i les escoles per ser més inclusives?

La millora de la formació del professorat, una connexió més fluida amb la societat, la dedicació dels recursos materials i personals necessaris. la optimització dels recursos disponibles, la reducció dels aspectes burocràtics que alenteixen i dificulten la resolució efectiva de problemes.

Entrevistes a les mestres d'educació especial

Primera (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 12 d'abril del 2021)

1. Quants anys d'experiència té en el món educatiu? Sempre ha exercit de mestra d'educació especial?

12 anys en l'educació formal, 10 d'aquests treballant com a mestre d'educació especial en la Canaleta.

2. Què és per vostè la inclusió educativa?

Proporcionar les mesures i els recursos que cada alumne necessiti per afavorir el seu aprenentatge i el seu desenvolupament dins de l'aula. Perquè una educació sigui inclusiva, l'escola i els docents han de poder adaptar-se a les característiques dels alumnes per cobrir les seves necessitats.

3. Quines percepcions creu que tenen els pares i les mares sobre aquest procés?

Crec que encara cal treballar la inclusió amb els més adults, només aquells que tenen fills o filles amb necessitats educatives especials són els que més s'interessen per la inclusió educativa. La resta, crec que només té una petita idea del que significa realment la inclusió o simplement ho ignoren.

4. Quins factors creu que afavoreixen la inclusió?

Les metodologies que utilitza el centre, la formació del professorat i les mesures i recursos que proporciona el centre.

5. Quins factors creu que no l'afavoreixen?

Metodologies tradicionals en les qual l'alumnat s'ha d'adaptar aquesta manera de treballar, en comptes d'adaptar la metodologia a l'alumne. És essencial que sempre es consideri a l'alumne el centre de l'aprenentatge. D'altra banda, considero que la manca de formació del professorat també és un aspecte que no afavoreix la inclusió.

6. Quines estratègies utilitza el centre "La Canaleta" per crear aules inclusives?

L'escola utilitza metodologies inclusives que sempre busquen la participació de tot el grup classe. En la Comunitat de mitjans i en la comunitat de grans (tota l'educació primària) s'aposta pel treball per microespais, on es fomenta l'autonomia i participació dels alumnes.

També l'escola aposta per utilitzar mesures universals, prioritzant-les per sobre de les intenses, sempre que sigui possible.

7. Quin percentatge d'alumnes amb NEE hi ha al centre? Com actua l'escola per atendre'ls?

El 5% dels alumnes presenten necessitats educatives especials. L'escola actua conjuntament amb els professionals d'atenció a la diversitat i amb la resta de mestres per atendre a l'alumnat.

A la CAD (comissió d'atenció a la diversitat) s'analitza cada cas, de manera individual, per poder atendre a cada alumnat segons les seves necessitats. Es valora quines mesures i recursos es poden oferir i com treballar amb cada alumne per tal d'afavorir el seu creixement escolar i personal.

8. Quines mesures i recursos utilitza, vostè, a l'hora de treballar amb alumnes amb NEE?

Depenent de les necessitats de cada infant, s'actua d'una manera o d'una altra. Sempre s'intenta organitzar l'entorn de l'infant: ajudar-lo a preparar el material, que sigui conscient d'on són les seves coses, crear rutines, entre d'altres. També és molt important l'acompanyament en l'aula. Diguem que això és el més bàsic, i depenent de quines necessitats tingui cada alumne, s'utilitzaran unes mesures o unes altres.

9. Quins beneficis creu que comporta tenir diversitat a l'aula? Creu que aquest fet comporta aspectes negatius?

El fet de tenir diversitat a l'aula ajuda als alumnes a comprendre que tots són diferents i a acceptar-se els uns altres tal com són. Això els ajudarà, en el seu futur, a l'hora d'enfrontar-se a la realitat de la societat, on tots som diferents i això ens aporta una riquesa cultural que hem de valorar.

10. Quines metodologies del centre afavoreixen la inclusió? Per què?

Com he dit anteriorment, el centre aposta per metodologies que afavoreixen la participació de tot l'alumnat, com per exemple el treball per microespais, el treball per projecte o el treball per racons, aquest últim en el cas de la comunitat de petits. D'altra banda, la dinàmica de la comunitat d'aprenentatge permet adaptar les propostes a diferent nivells perquè cada alumne pugui realitzar les tasques segons el nivell que convingui en cada cas.

11. Com afecten aquestes metodologies als alumnes? Són realment inclusives? S'observen bons resultats?

Considero que les metodologies sí són inclusives, ja que els resultats sobre l'alumnat són positius, però de vegades això no és suficient i es necessita un professional d'educació especial a l'aula o aplicar altres mesures en aquells alumnes que ho necessitin

12. Quin paper té el docent en el procés d'inclusió? I els centres?

Els docents han de saber com actuar quan tenen un alumne amb necessitats educatives a l'aula, aplicar les mesures que siguin convenientes i adaptar les unitats didàctiques, sempre que sigui necessari. Òbviament, es pot fer amb l'ajuda de les mestres d'educació especial.

Pel que fa als centres, han de tenir un pla d'atenció a la diversitat, planificat, acurat i veritablement útil per tal de fomentar aquesta inclusió.

13. Quin paper té vostè, com a mestra d'educació especial, en la inclusió?

Atendre als alumnes amb necessitats educatives especials per tal de desenvolupar la seva autonomia, la seva responsabilitat i el seu procés d'aprenentatge de la millor forma possible.

D'altra banda, ajudar als tutors per detectar les necessitats dels alumnes que conformen el grup classe, per aplicar mesures i per adaptar aspectes didàctics i metodològics a l'aula.

14. Quins són els principals reptes que heu de fer front com a professionals de l'educació inclusiva?

Cobrir les necessitats de l'alumnat amb els recursos del centre. Moltes vegades aquests recursos no són suficients i hem de treballar conjuntament, tot l'equip de professionals, per treure el màxim profit als recursos que disposem. D'altra banda, crec que hem de seguir per la línia d'atendre a l'alumne dins de l'aula ordinària (sempre que sigui possible) cosa que cada cop és més freqüent.

Segona: (Mestra d'educació especial, comunicació personal, Vila-Seca, 6 d'abril del 2021)

1. Quants anys d'experiència té en el món educatiu? Sempre ha exercit de mestra d'educació especial?

En l'educació formal tres anys com a mestra d'educació especial, dos d'ells en un centre d'educació especial. En educació no formal, en el lleure infantil i juvenil 8 anys.

2. Què és per vostè la inclusió educativa?

L'educació és inclusiva quan s'atenen les necessitats de tots els alumnes, quan l'escola s'adapta a les característiques individuals per poder oferir les mateixes oportunitats educatives a tots els nens i nenes.

3. Quines percepcions creu que tenen els pares i les mares sobre aquest procés?

Crec que les famílies que són més conscients i que sobretot valoren la inclusió a l'escola són aquelles que viuen un cas d'aprop; famílies amb un fill o filla amb NESE o amb un cas del seu entorn proper.

4. Quins factors creu que afavoreixen la inclusió?

Les metodologies de treball que es duen a terme a les aules, el treball per ambients, espais, racons o bé el treball cooperatiu creen espais flexibles que respecten els diversos ritmes i nivells d'aprenentatge. Considero també que un factor important és que els professionals, sobretot els tutors, considerin a tots els seus alumnes per igual, tot i la diferència de necessitats que puguin tenir, de manera que gestionin el treball a l'aula tenint-los a tots presents (i no releguen la responsabilitat a mestres d'educació especial i educadores)

5. Quins factors creu que no l'afavoreixen?

Metodologies tradicionals en les que es demana el mateix a tots els alumnes i s'espera que tots responguin per igual i atendre els alumnes amb necessitats educatives especials sempre fora del seu grup classe.

6. Quines estratègies utilitza el centre “La Canaleta” per crear aules inclusives?

El projecte educatiu de centre contempla unes metodologies de treball a l'aula que faciliten molt la inclusió de tots els alumnes. La principal estratègia o mesura és la seva metodologia de treball; el treball per microespais que es duu a terme en aquest permet que els alumnes adequin la seva acció segons les seves necessitats, tenen la capacitat i la responsabilitat de triar. A més, l'atenció que realitzem les mestres d'educació especial sempre és dins les aules, de manera que acompanyem als infants en la tasca que està realitzant tot el grup o en realitzem una altra, però sempre dins el grup de referència.

7. Quin percentatge d'alumnes amb NEE hi ha al centre? Com actua l'escola per atendre'ls?

Aproximadament un 5% dels alumnes. Per atendre'ls es valoren les necessitats de cada infant; segons aquestes, es destinen les hores d'atenció de les mestres, educadores i vetlladores a les aules. Aquestes professionals els atenen i acompanyen als tutors i tutores en el seu seguiment.

8. Quines mesures i recursos utilitza, vostè, a l'hora de treballar amb alumnes amb NEE?

Depèn de les necessitats de cada infant. Estructurar els horaris, els espais, les tasques i les rutines amb pictogrames i ajudar als alumnes a organitzar-se i saber què ha de fer, en general,

és un recurs que funciona molt sovint. Destacaria l'acompanyament que es fa quan l'alumne treballa amb el grup però necessita una guia que pauti més la seva activitat o l'ajudi en la resolució de les tasques. També funcionen els racons de treball TEACCH, pensats per a persones amb autisme; es tracta d'un racó de treball molt estructurat en què els infants, sobretot els que tenen problemes de comunicació, realitzen tasques que saben fer i, d'aquesta manera, es fomenta la seva autonomia.

9. Quins beneficis creu que comporta tenir diversitat a l'aula? Creu que aquest fet comporta aspectes negatius?

Tots els alumnes són diversos i penso que l'escola, i les aules, han de ser un reflex del món, i la realitat és que tots som diferents. Cada infant actua, aprèn o es comunica de manera diferent i penso que els alumnes han de ser conscients d'aquest fet per comprendre el món, saber-se relacionar i conèixer-se a si mateixos.

10. Quines metodologies del centre afavoreixen la inclusió? Per què?

La metodologia del treball per microespais afavoreix molt la inclusió. L'aula es divideix en petits espais i els infants decideixen en quin espai volen anar (tot i que passen per tots, poden triar la seva ruta). En aquest espai troben una proposta al voltant d'un tema de treball i, aquesta proposta es presenta en 5 nivells de dificultat. Cada infant tria quin nivell de dificultat realitza, sempre amb la guia de la mestra. El treball cooperatiu també és present a l'escola i afavoreix la inclusió, doncs es creen vincles d'ajuda mútua que faciliten la participació de tots els alumnes.

11. Com afecten aquestes metodologies als alumnes? Són realment inclusives? S'observen bons resultats?

Penso que són metodologies inclusives i que funcionen però penso que caldrien més especialistes per poder atendre a tots els nens que ho necessitin en el seu grup de referència.

12. Quin paper té el docent en el procés d'inclusió? I el centres?

Els centre i els docents són un agent decisiu en el procés d'inclusió. D'una banda, els centres han de contemplar en el seu PEC com fomentar la inclusió a l'escola, les metodologies i la gestió dels recursos que ho permetran.

D'altra banda, els mestres han de ser conscients de la diversitat i programar d'acord amb totes les necessitats que hi ha a l'aula, amb l'ajuda de les mestres d'educació especial. Penso que, perquè es pugui parlar d'inclusió, s'han de donar ambdós factors.

13. Quin paper té vostè, com a mestra d'educació especial, en la inclusió?

Acompanyar els infants en el seu creixement, trobant les maneres que li permeten aprendre i conèixer a l'escola. Ajudar als tutors a l'hora de detectar possibles necessitats o de posar en marxa actuacions per respondre a aquestes necessitats. La nostra tasca es vetllar perquè els alumnes que tenen unes necessitats més específiques puguin seguir creixent, igual que els seus companys.

14. Quins són els principals reptes que heu de fer front com a professionals de l'educació inclusiva?

Poder atendre, de manera inclusiva, a tots els alumnes. Hi ha infants que, per les seves necessitats, requereixen de força acompanyament i sovint les escoles no tenim prou recursos, sobretot personals, per poder atendre'ls a tots.

Transcripció de les preguntes i respostes del grup de discussió (Grup d'alumnes, comunicació personal, Vila-Seca, 16 de desembre de 2021)

Les meves intervencions estaran marcades amb "MOD" (moderadora) i les intervencions dels alumnes estaran marcades amb la inicial del nom de cada nen/a. Cal destacar que la lletra inicial "M" és un alumne nouvingut i la lletra inicial "B" un nen d'altres capacitats. La resta d'alumnes no presenten cap necessitat educativa especial.

MOD: Hola, nois i noies! Avui, dia 16 de desembre parlem sobre la inclusió entre el petit grup que formeu vosaltres sis. Per què aquesta dinàmica funcioni, és molt important que cadascú respecti els torns de paraula i les opinions dels seus companys i companyes, d'acord?

Tots: sí!

MOD: Doncs vingi, comencem! Avui parlarem de la *diversitat* i la *inclusió*? Algú o alguna sap que volen dir aquestes paraules?

A: Diversitat em sona a diversió...

U: Jo no tinc ni idea...

MOD: Són dues paraules que potser mai heu escoltat i no sabeu que volen dir... No patiu, ara us posaré un vídeo, que tracta sobre el significat d'aquestes paraules. Esteu ben atents que després parlarem del vídeo i del que vol dir diversitat i que vol dir inclusió.

Visualització del vídeohttps://youtu.be/DBjka_zQBdQ

MOD: Vale nois! De què parla el vídeo?

A: Doncs que uns rodons tenen una casa i el “cuadrado” no pot entrar a aquesta casa perquè la porta és rodona i el “cuadrado” no cap. Llavors, els seus amics que són els “redonditos” primer pensen que ell ha de canviar per poder entrar a casa, però després entenen que qui ha de canviar és la porta, i no el seu amic.

MOD: Molt bé, A.! Qui més vol dir alguna cosa?

U: La història tracta de què moltes rodones estan a una casa i el seu amic quadrat no pot entrar i intenten trobar una solució. Primer diuen de tallar-li les “esquinetes” al quadrat, però després veuen que no és ell qui ha de canviar sinó la porta. Després tallen unes “esquinetes” a la porta i així queda quadrada i ja pot entrar el seu amic.

N: El vídeo diu que si algú és diferent no és ell qui ha de canviar, sinó alguna altra cosa.

MOD: Molt bé nois! Ara que ja hem vist que el vídeo, que creieu que vol dir *inclusió*?

U: Incloure.. a alguna persona.

B: A una persona només no, a tothom.

A: Incloure a aquelles persones que són diferents a tu.

MOD: I diversitat? Que creieu que vol dir?

B: Moltes persones que són diferents.

MOD: I què vol dir *ser diferent*?

A: Pot ser qualsevol cosa... Pot tenir els ulls diferents, el cabell diferent, tot diferent.

MOD: Tu i el B. sou diferents?

A i B: sí.

MOD: En aquest grup hi ha algun igual?

N: No tots som diferents. També volia dir que jo tinc 2 cosines que són bessones i del físic són quasi iguals però de personalitat no.

E: Sí, jo penso igual que la N.

B: Per exemple, diferents físicament seríem el M. i jo, pel color de la pell.

M: Sí, jo tinc la *piel más oscura. Pero tu tampoco eres igual que los otros, no solo por tener color de piel diferente, eres diferente a mi. Tambien puedes ser diferente por el color de los ojos o el color del pelo.*

B: Sí, tots som diferents, no hi ha ningú igual.

MOD: Perfecte nois! Molt bé. M'està agradant molt les vostres respostes! Amb quin missatge us quedeu del vídeo?

U i E: Que tots som diferents.

A: El mateix que el U., però encara que algú sigui diferent, s'ha de fer un esforç perquè aquest no es senti del tot diferent.

N: Que si alguna persona és diferent, no ha de canviar, si no ha de canviar aquella cosa que fa que ell sigui diferent o que no l'ajuda a ser com la resta. Jo tinc un cosí que és adoptat, és xinès i el que fem és tractar-lo igual que a nosaltres. O per exemple al M., el tractem igual i no el tractem diferent perquè sigui d'un altre país o sigui negre.

B: Jo tinc curiositat per saber com és el poble del M. i conèixer la seva cultura.

MOD: I tu M., com sent que et tracten els teus companys?

M: *Bien. Me tratan igual que a los demás.*

A: Jo sé una cosa, però no la vull dir. Perquè no se si el M. s'enfadaria.

M: *Lo puedes decir, no me voy a enfadar.*

A: Doncs que un dia, al menjador, haviem de dir unes coses i ell va posar que alguns companys no el tractaven bé.

MOD: Vols dir alguna cosa, M.?

M: *No. Solo que esto fue el año pasado y algunos compañeros no me trataban bien. Pero este año ya sí.*

MOD: I com et senties?

M: *Mal. A veces me sentia solo y algunos niños se metian conmigo. Pero los que eran mis amigos y las profesoras me ayudaban.*

MOD: I perquè creus que alguns companys et tractaven malament?

M: *No lo se...Yo creo que porque soy negro y me ven diferente.*

N: Però no passa res perquè siguis negre M., ets igual que nosaltres.

MOD: Molt bé N., el color de la pell no el fa diferent a la resta i no es una raó perquè el tractin diferent. Tornem al vídeo, com ajudaven els amics a “cuadradito”?

A: Tallant la porta per fer-la quadrada.

M: *Sí! Cortaron cuatro esquinitas de nada.*

MOD: Creieu que en aquesta escola hi ha nens i nenes com “cuadradito”?

Tots: Sí.

N: Perquè tots som diferents.

M: *Yo tengo un amigo que es marroquí.*

B: I a classe tenim tres russos.

MOD: Creieu que l'escola ajuda a tots els alumnes que són com "cuadrado"?

N: Els tracten igual que a la resta.

A: I sempre que necessiten ajuda, els ajuden.

MOD: I vosaltres? Que faríeu si us trobeu amb un/a company/a com "cuadrado"?

E i M: Ajudar-lo.

N: Sí, i si veig a algú que no el tracta bé l'ajudaria jo, perquè tothom ha de tractar bé a la resta.

B: Li preguntaria que si necessitaria ajuda i si el puc ajudar l'ajudo, i si no puc doncs parlaria amb la "profe" perquè l'ajudés.

MOD: I algú de vosaltres s'ha sentit diferent alguna vegada?

A: Jo alguna vegada...

MOD: I algú et va ajudar?

A: Sí, alguna vegada... alguna amiga meva.

U: Jo alguna vegada m'he sentit diferent...

E: Jo alguna vegada també!

M: *Yo cuando venía al cole, al principio, me sentía un poco diferente a todos...*

MOD: Com et van tractar quan vas arribar aquí a l'escola M.?

M: *Bien, me ayudaban. Conocí a mis amigos y los profesores me trataban muy bien.*

U: Jo també em sento diferent, perquè els meus pares van anar a buscar “semilles” a un lloc que no sé com es diu per tenir-me a mi, per això jo també soc diferent.

N: Jo el primer dia que vaig arribar al “cole” a P-3, vaig sentir com si tots ja coneguessin el “cole” i casi no coneixia a ningú i em sentia sola.

B: Jo també soc diferent... aquí al “cole”, de vegades, faig feines una mica més difícils que la dels meus amics.

A: Jo també em sentia i em sento diferent... De petita anava al logopeda perquè no em sortia dir la “r”. I allà també hi havia nenes que necessitaven ajuda: una nena amb cadira de rodes que no podia parlar i una nena que era sorda i l’ajudaven a parlar.

MOD: Vale nois! Anem acabant... qui se’n recorda que volia dir inclusió?

U: Tractar a tothom igual, però si algú necessita una mica més d’ajuda, doncs ajudar-lo.

A: Sí, i també que tots som diferents.

N: I que no ha de canviar la persona, sinó les coses que no l’ajuden.

MOD: Molt bé! I creieu que a la vostra classe hi ha algun nen o nena que necessiti més ajuda que la resta?

E i N: Sí, l’H.

B: Sí, i sempre que ho necessita, l’ajudem.

M: *A mi también... Porque no se leer.*

MOD: I que fan les mestres M.?

M: *Ayudarme, y ya se leer un poquito.*

MOD: Algú vol dir alguna cosa abans d’acabar?

U: Sí, que tots som diferents, però sempre hem d'ajudar a qui ho necessita.

A: Que hem de tractar a tothom igual.

B: I també que no ha de canviar la persona, hem de canviar les coses que evitin que pugui fer les coses que fan els “demés”.

MOD: Perfecte nois i noies! Ja hem acabat. M'ha agradat molt parlar amb vosaltres, heu dit unes coses molt interessants i teniu tota la raó, tots som diferents! Moltes gràcies per participar en aquest petit grup de discussió.

